Ἀριθ. 273 — Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ ΣΤ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑνδέκατος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθυνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 — Σ2 Μαρτίου 1881

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφίνη.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 164.

Β'

Τὸ πανδοχεῖον.

— Αὐτὸς ὁ κύριος εἶνε ἰατρὸς λοιπόν, πατέρα; ἠρώτησεν ἡ Λουκία,—διότι τοιοῦτον ἦτο τὸ ἁπλοῦν ὄνομα τῆς θυγατρὸς τοῦ ὑπερηφάνου βαρωνέτου.

— Ἔτσι λέγει, τοὐλάχιστον, ἀγαπητά μου, ἀπήντησεν ὁ Σὶρ Ἰωάννης.

— Τί τυχηρὰ ποῦ ἤμουν! παρετήρησεν ἡ νεᾶνις.

— Ηολὺ τυχηρά! ὑπέλαβεν ὁ Σὶρ Ἰωάννης, μολονότι τὸ ἰατρικόν του ἐξωτερικὸν εἶνε μὰ τὴν ἀλήθειαν πολὺ παράδοξον.

— Βέβαια, εἰς τὴν Ἀγγλίαν αὐτὸ θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος, ἀπήντησεν ἡ Λουκία, ἀλλ' εἰς τοὺς ξένους τόπους, ἠξεύρεις, δὲν κυτάζουν πολὺ πολὺ τὸ ἔνδυμα. Ὅπως δήποτε εἶνε καθὼς πρέπει ἄνθρωπος· παρετήρησες τὰ χέρια του, πατέρα; Εἶνε χέρια εὐγενοῦς.

— Ἠμπορεῖ, ἠμπορεῖ! εἶπεν ἐνδοιαστικῶς ὁ Σὶρ Ἰωάννης.

— Θὰ εἶνε περίεργον νὰ ἦνε ἄγγλος, πατέρα· Ὁμιλεῖ ὡραῖα ἀγγλικά.

— Ναί, ἀλλὰ ἡ προφορά του εἶνε ξένη, ἀπήντησεν ὁ πατήρ.

Ἡ Λουκία ἐσίγησε, καὶ στηρίξασα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρός της, δὲν ἐφάνη διατεθειμένη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν διάλογον. Ἀφεθεὶς οὕτω μόνος ὁ Σὶρ Ἰωάννης, ἐνθυμήθη αὖθις τὸν ἀμαξηλάτην, καὶ ὅλη του ἡ ὀργή, ἧς εἶχε δεσπόσει πρὸς στιγμὴν ἡ περὶ τῆς θυγατρός του ἀνησυχία του, ἐπανῆλθεν ἔτι σροδροτέρα, καὶ λόγοι θυμοῦ ἐκμανοῦς διέρρηγον τὰ χείλη του. Ἤρχισε νὰ ὑβρίζῃ τὸν ταλαίπωρον νέον εἰς καθαρωτάτην ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀρτύων αὐτὴν που καί που διὰ λέξεώς τινος δῆθεν ἰταλικῆς.

— Τί χαμένος κατεργάρης! ἐφώνει ὁ Σὶρ Ἰωάννης, δεικνύων τὸν Πρόσπερον, ὅστις ἱστάμενος ἀκίνητος εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν, ἐκράτει μηχανικῶς τοὺς χαλινοὺς τῶν ἵππων του καὶ ἐπλάνα κύκλῳ ἀπαθὲς τὸ βλέμμα, ὡς εἰ οὐδόλως ἀπέβλεπεν αὐτὸν ἡ ἀπὸ πέντε ἤδη λεπτῶν βρυχωμένη κατὰ τῶν ὤτων του καταιγίς.

Ἡ ἀπάθεια ἐκείνη ἐν τούτοις οὔτε ἀδιαφορία ἦτο, οὔτε ἀναισθησία, οὔτε ἀναλγησία· ἦτο τοὐναντίον ἡ ἐκ τῆς ἀπελπισίας κατάπληξις.

Ἀγανακτῶν ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῇ φαινομένῃ ἐκείνῃ ἀπαθείᾳ, ὁ Σὶρ Ἰωάννης ἐδήλωσε τέλος, ὅτι, μὴ δυνάμενος νὰ παραμείνῃ μακρότερον εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, διὰ νὰ σύρῃ τὸν ἄθλιον ἐνώπιον τοῦ κακουργοδικείου, ἐπὶ ἀποπείρᾳ φόνου ἐκ προμελέτης, ἤθελε γράψει εἰς τὸν σταθμάρχην, νὰ τὸν διώξῃ.—Ὁ ἁμαξηλάτης οὐδόλως ἐταράχθη.—Νὰ τὸν διώξῃ μόνον! Διόλου. Θ' ἀπευθύνετο προσέτι, αὐτὸς ὁ Σὶρ Ἰωάννης Δάβεν εἰς τὸν ἐν Τουρίνῳ πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας, διότι ἀπόφασιν εἶχε νὰ δώσῃ ἐν παράδειγμα χάριν τῶν μελλόντων ἄλλων ὁδοιπόρων.—Ὁ Πρόσπερος ἔμενεν ἀκίνητος, ὡς εἰ ἀπετέλει μέρος τοῦ γείτονος βράχου.—Δὲν θὰ ἠρκεῖτο δὲ καὶ εἰς τοῦτο. Παντάπασι. Δὲν θὰ ἡσύχαζεν, αὐτὸς, ὁ Σὶρ Ἰωάννης Δάβεν, ἂν μὴ ταχέως καὶ προσηκόντως ἀπεδίδετο δικαιοσύνη κατὰ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἰταλοῦ λῃστοῦ, ἔστω καὶ ἂν ἠναγκάζετο διὰ τοῦτο νὰ προσφύγῃ εἰς αὐτὸν τὸν βασιλέα τῆς Σαρδηνίας.—Ὁ Πρόσπερος, ὁ ἔνοχος Πρόσπερος ἤκουε τὸν ἦχον τῆς ἐξωργισμένης φωνῆς τοῦ βαρωνέτου· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς ταραχῆς ἐκείνης τῶν λέξεων, οὐδὲν ἄλλο ἐσυλλογίζετο, ἢ τὸ πῶς θὰ ὑπεδέχετο αὐτὸν ὁ σταθμάρχης, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐτάραττεν αὐτὸν ἢ ὁ φόβος μὴ ἔπαθέ τι καίριον ἡ *ὡραία κοκκωνίτσα* la bella signorina.

Ἡ ἔκρηξις αὕτη τῆς ὀργῆς τοῦ ἄγγλου ἐχρησίμευσε τοὐλάχιστον εἰς τοῦτο, ὅτι ἀπησχόλησεν ἐπί τινας στιγμὰς τὴν προσοχήν του καὶ τὸν ἔκαμε νὰ περιμείνῃ μετὰ μείζονος ὑπομονῆς τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἰταλοῦ ἰατροῦ.

Ἡ Μὶς Δάβεν ἠσθάνθη βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην, ὅτε ἐπανῆλθε τὸ μικρὸν δίτροχον ἁμάξιον.

— Τώρα, εἶπε φαιδρῶς ὁ ἰατρὸς, πρέπει νὰ χρησιμεύσωμεν ὅλοι. Ἀ! αὐτὴ ἡ ὀμπρέλλα μὲ στενοχωρεῖ· λαμβάνετε, κύριε, τὴν καλωσύνην, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν Σὶρ Ἰωάννην, νὰ τὴν κρατήσετε ὁ ἴδιος, καὶ νὰ προφυλάξετε τὴν κυρίαν θυγατέρα σας ἀπὸ τὸν ἥλιον; Μὲ συγχωρεῖτε πολύ, ἀλλὰ θὰ ἦνε καλλίτερον νὰ καθίσετε πλησίον της· ἐκεῖ! πολὺ καλά.

Κ' ἐτοποθέτησε τὸν Σὶρ Ἰωάννην παρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς θυγατρός του.

— Σεῖς, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς

ὑπηρέτας, καθίσατε εἰς τοὺς πόδας τῆς κυρίας καὶ προσέχετε εἰς ὅ,τι σᾶς εἴπω. Ἐγὼ θὰ σταθῶ ἐδῶ, εἰς τὴν μέσην.

Καὶ γονυπετήσας ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὸν Σὶρ Ἰωάννην καὶ τὴν ἀσθενῆ οὕτως ὥστε νὰ μὴ βλέπωσι τί ἔμελλε νὰ πράξῃ.

— Δὲν θὰ σᾶς κρατήσω πολὺ καὶ δὲν θὰ σᾶς πονέσω, προσέθηκεν, ἐπιστρεφόμενος πρὸς στιγμὴν πρὸς τὴν δεσποινίδα Δάβεν.

Καὶ ταῦτα εἰπών, ἔλυσε τοὺς ἐπιδέσμους καὶ διέταξε τὸν Γιάννην καὶ τὴν μὶς Χούτσιν, νὰ κρατήσωσι τὸν πόδα τῆς Λουκίας.

Ἡ Λουκία διέμεινεν ἐντελῶς ἥσυχος, ἀδρανὴς καὶ πλήρης πεποιθήσεως εἰς τὸν ἰατρόν της, ὡς ἂν ἦτο οὗτος ἰατρὸς αὐτῆς ἐκ νεανικῆς της ἡλικίας. Ἀληθῶς δ' εἰπεῖν πάντες οἱ παριστάμενοι, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Σὶρ Ἰωάννου ἐξαιρουμένου, διετέλουν ὑπὸ τὸ γόητρον τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ἰσχύος, ὅπερ ἀπέπνεεν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος.

Μία ἕλξις . . . εἷς τριγμός . . . εἷς στεναγμὸς ὑπόκωφος . . .

— Ἐτελείωσεν! ἀνέκραξεν ὁ ἰατρός, ἀποσείων διὰ κινήματος τῆς κεφαλῆς του τοὺς ἀπὸ τοῦ μετώπου του στάζοντας θρόμβους ἱδρῶτος. Τώρα πονεῖτε ὀλιγώτερον; ἠρώτησε κύπτων πρὸς τὴν Λουκίαν.

Ἡ ταλαίπωρος κόρη! ἦτο τόσον τεταραγμένη, ὥστε δύσκολον ἀληθῶς τῇ ἦτο νὰ εἴπῃ πῶς εὑρίσκετο.

Ἀνάγκη παρέστη μετὰ τοῦτο νὰ ἐπιδεθῇ ὁ ποῦς, ὅπερ ἀπῄτει μεγίστην προσοχὴν καὶ διήρκεσεν ἐπί τινα λεπτά. Δύο μικρὰ πράγματα, ἀγνώστου φύσεως, ἀλλὰ λεπτὰ καὶ ἐπίπεδα, εὑρισκόμενα μεταξὺ τῶν ἐπιδέσμων, οὓς εἶχε κομίσει ὁ ἰατρὸς (τεμάχια σανίδος, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τυλιγμένα ἐκ τῶν προτέρων δι' ὑράσματος, ἵνα μὴ τὰ ἐννοήσωσιν οἱ παριστάμενοι) προσεδέθησαν ἑκατέρωθεν τῆς κνήμης, ὑπεράνω τοῦ ἐπιδέσμου, καὶ ἡ ἐγχείρησις ἐτελείωσεν.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, τέσσαρες ῥωμαλέαι καὶ ἡλιοκαεῖς χωρικαὶ εἶχον φέρει ἁπλοῦν καὶ πρόχειρον φορεῖον, ἐστρωμμένον ἐσωτερικῶς, καὶ ἀνέμενον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν.

— Φέρετ' ἐδῶ ἕνα στρῶμα! ἐφώνησε πρὸς αὐτὰς ὁ ἰατρός, καὶ τὰς διέταξε ν' ἀποθέσωσι τὸ ζητηθὲν πλησίον τῆς Μὶς Δάβεν.

Εἶτα δὲ, ἐκτυλίξας μίαν σινδόνην, εἶπε πρὸς τὴν ἀσθενῆ του.

— Θὰ περάσωμεν τώρα αὐτὸ τὸ σινδόνι ὑποκάτω σας, καὶ θὰ σᾶς σηκώσωμεν ἔπειτα, διὰ νὰ σᾶς βάλωμεν ἐπάνω εἰς τὸ στρῶμα. Θὰ φέρωμεν ἔπειτα τὸ στρῶμα εἰς τὸ φορεῖον ἥσυχα ἥσυχα, χωρὶς νὰ σᾶς ἐγγίσωμεν διόλου εἰς τὸ πόδι, οὔτε νὰ σᾶς πονέσωμεν. Σᾶς παρακαλῶ μόνον νὰ μείνετε ἀκίνητος, καὶ νὰ μὴ προσπαθήσετε κἂν νὰ μᾶς βοηθήσετε.

— Μοῦ τὸ λέγετε καὶ πάλιν αὐτό. Εἶμαι λοιπὸν ἐπικινδύνως πληγωμένη; ἠρώτησεν ἀνησύχως ἡ νέα κόρη.

— Διόλου, ἀπήντησεν ὁ ἰταλός· μὴ φοβῆσθε, σᾶς παρακαλῶ, ἀπὸ τὰς προφυλάξεις μου.

Καὶ κύπτων πάλιν πρὸς αὐτὴν, προσέθηκε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Εννοεῖτε εὐκόλως, πόσας δυσαρέστους συνεπείας δύναται νὰ ἔχῃ ἐν τυχηρὸν συμβὰν, χωρὶς διόλου νὰ κινδυνεύσῃ ἡ ζωὴ τοῦ παθόντος. Τοιουτοτρόπως, παραδείγματος χάριν, ἡ θεραπεία τῆς κνήμης σας, διότι κυρίως εἰπεῖν ἡ κνήμη σας ἔπαθεν, εἶνε πρᾶγμα εὔκολον, τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ὑπομονὴν παρὰ ἀπὸ οἱανδήποτε χειρουργικὴν ἐπιτηδειότητα. Ἀλλὰ τὸ νὰ μείνῃ ὅμως αὐτὴ ἡ κνήμη, ἀφοῦ θεραπευθῇ, ἀπαράλλακτη ὁποία ἦτον πρὶν πάθῃ, οὔτε πλέον κοντὴ οὔτε πλέον μακρὰ —πρὸς τοὺς λόγους τούτους ὠχρίασεν ἡ Λουκία—εἶνε πρᾶγμα πολὺ διάφορον, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ πολὺ μεγάλην προσοχὴν καὶ ὑπομονήν. Βλέπετε τώρα, διατὶ ἐπιθυμῶ τόσον νὰ σᾶς κάμω νὰ ἐννοήσετε τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον θὰ διατρέχετε, ἂν παρακούσετε τὸν ἰατρόν σας, προσέθηκεν ἐνθαρρυντικῶς μειδιῶν. Ἡ ἐλαχίστη ἐκ μέρους σας ἀμέλεια ἢ ἀπερισκεψία δύναται νὰ ματαιώσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν.

Βλέπων, ἐκ τοῦ βλέμματος ὅπερ τῷ ἀπεκρίθη, ὅτι ἀρκετὰ εἶπεν ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐπείθειαν τῆς ἀσθενοῦς του, ὁ ἰατρὸς ἐπέρασεν ἠρέμα τὴν σινδόνην ὑπὸ τὴν δεσποινίδα Δάβεν, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Χούτσιν· εἶτα δὲ νεύσας πρὸς τὰς τρεῖς γυναῖκας νὰ πλησιάσωσιν, ἔδωκεν εἰς αὐτὰς νὰ κρατῶσιν ἀνὰ ἓν τῶν τεσσάρων ἄκρων, ἔδραξεν αὐτὸς τὸ τέταρτον, καὶ ἡ νεᾶνις ἀρθεῖσα οὕτω ὡς δι' αἰώρας, ἀπετέθη κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ παρακειμένου στρώματος καὶ μετηνέχθη κατόπιν εἰς τὸ φορεῖον. Ὁ ἰατρὸς ἐκάλυψεν αὐτὴν διὰ τοῦ σαλίου της, ἐτοποθέτησεν ἓν προσκεφάλαιον ὑπὸ τὴν κεφαλήν της καὶ διέταξε τὴν ἀναχώρησιν. Μόλις ὅμως ἐκίνησεν ἡ συνοδεία, καὶ καλέσας τὰς γυναῖκας αἵτινες ἐκράτουν τὸ φορεῖον, παρήγγειλεν εἰς αὐτὰς νὰ στρέψωσιν οὕτω, ὥστε ἡ πάσχουσα νὰ ἔχῃ ἔμπροσθεν τὴν κεφαλήν της καὶ νὰ δύναται οὕτω νὰ βλέπῃ τὸν πατέρα της, ὅστις ἠκολούθει εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν.

— Θὰ ἦνε εὐχαρίστησις διὰ τὴν κυρίαν, εἶπεν ὁ ἰατρὸς εἰς τὰς τέσσαρας ἰταλίδας, νὰ βλέπῃ τὴν ἀγαπητὴν μορφὴν τοῦ πατρός της, διαρκούσης τῆς ὁδοιπορίας.

Οὐδεὶς βεβαίως ὑπάρχει ὁ μὴ παρατηρήσας πολλάκις καὶ θαυμάσας τὴν ταχεῖαν ἀντίληψιν καὶ τὴν λεπτότητα τῶν πτωχῶν χωρικῶν ἐν γένει, ὁσάκις πρόκειται περίστασις ἐγείρουσα τὴν στοργὴν ἡμῶν καὶ τὴν ἀγάπην. Ἀλλὰ τὰ ἡλιοκαῆ τῆς Ἰταλίας τέκνα ἔχουσιν ἰδίως τὸ αἴσθημα τοῦτο ἀνεπτυγμένον. Τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα ζεύγη ὀφθαλμῶν ὑγράνθησαν ὑπὸ δακρύων καὶ ἔλαμψαν ὡς ἀδάμαντες, ἐνῷ συνάμα διὰ τῆς ἰδιαζούσης ἐκείνης καὶ τοσοῦτον ἐκφραστικῆς των φωνῆς αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἀπέτειναν εἰς τὴν Παναγίαν τὴν εἰθισμένην ἐπίκλησιν.

Ἡ Λουκία ἐνόησεν ἄνευ ἐξηγήσεως τὸν λόγον τῆς διαταχθείσης στροφῆς, καὶ δι' ἐλαφροῦ νεύματος τῆς κεφαλῆς ἢ μᾶλλον τῶν βλεφάρων της, ἐδήλωσε μειδιῶσα εἰς τὸν ἰατρὸν ὅτι τὸν εἶχεν ἐννοήσει. Τὸ βλέμμα δ' ἐκεῖνο καὶ τὸ μειδίαμα ἀντικατωπτρίσθησαν ὡς ἴλαρὸν φέγγος ἐπὶ τὴν μορφὴν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἰατροῦ. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο κατέζησε μεταξὺ τῶν δύω νέων—ὁ ἰατρὸς ἦτο μόλις τριακοντούτης,—συμπαθῆ τινα κοινωνίας δεσμὸν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἠλεκτρικόν τι ῥεῦμα.

— Τί λαμπρὰ καρδία! διενοήθη ἡ Λουκία.

— Τί ἀξιαγάπητος καὶ εὐγνώμων καρδία! διενοήθη ὁ ἰατρός.

Εἰς ἑκάτερον αὐτῶν ἐπέλαμψεν οὕτω ὡς ἀστραπὴ ἡ φύσις τοῦ ἑτέρου.

Ὁ ἰταλὸς ἐβάδιζε βραδέως κατόπιν τοῦ φορείου, ὅτε ὁ βαρωνέτος, πλησιάσας αὐτὸν, τῷ εἶπεν ἀπροσδοκήτως:

— Εἶνε πρέπον νομίζω, κύριε, νὰ σᾶς παρουσιασθῶ μόνος μου. Εἶμαι ὁ Σὶρ Ἰωάννης Δάβεν, ἐκ τοῦ Δάβεν-Χὼλ, τῆς κομητείας . . .

Ὁ νέος, περισπασθεὶς οὕτω ἐκ τῶν διαλογισμῶν του, ἀπεκαλύφθη καὶ χαιρετίσας μεθ' ἱκανῆς φιλοφροσύνης, ἀπήντησε:

— Κ' ἐγὼ, κύριε, εἶμαι ὁ ἰατρὸς Ἀντώνιος, δημοτικὸς ἰατρὸς τῆς Βορδιγέρας.

Ταῦτα δὲ λέγων ἡμιέκλεισεν ἀμυδρῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς εἰ εὐηρέστησεν αὐτὸν ἰδιαζόντως ἡ ἀπάντησίς του.

Ὁ Σὶρ Ἰωάννης συνέπτυξε τὰ χείλη καὶ συνέστειλε τοὺς ῥώθωνάς του, ὡς ἄνθρωπος οὗτινος ἡ ὄσφρησις προσεβλήθη δυσαρέστως· οὕτως ἐμορφάζε συνήθως ὁ βαρωνέτος, ὁσάκις προσεβάλλετο ἢ δυσηρεστεῖτο.

— Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν μετ' αὐτοῦ διαλεγόμενον διὰ τρόπου τοσοῦτον φιλόφρονος, ὥστε κατεφαίνετο πρόδηλος ἡ δυσαρέσκεια αὐτοῦ (διότι ἴσως τὰ γενόμενα ἐγένοντο χωρὶς τῆς γνώμης του)—μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ποῦ πηγαίνομεν;

— Συγχωρήσατέ με, φίλτατέ μου κύριε. (Αὐθαδέστατε! διελογίσθη ὁ Σὶρ Ἰωάννης). Εἰς τὴν βίαν καὶ τὴν ἀνησυχίαν μου διὰ τὴν κυρίαν θυγατέρα σας ἐλησμόνησα νὰ σᾶς τὸ εἴπω. Πηγαίνομεν εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον κόκκινον οἰκίσκον, ὁ ὁποῖος φαίνεται ἐκεῖ κάτω, κρυμμένος μέσα εἰς τὰ δένδρα, ἀπήντησεν ὁ ἰατρὸς δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου γηραιάν τινα διώροφον οἰκίαν, εἴδός τι μᾶλλον παραπήγματος κατηρειπωμένου κατὰ τὸ ἥμισυ, κειμένην ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, ἐν μέσῳ περίπου τῆς θέσεως εἰς ἣν εὑρίσκοντο καὶ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος χλοεροῦ τοπείου. Εἶνε πανδοχεῖον μεμονωμένον, ἐξηκολούθησε, τὸ ὁποῖον διατηροῦν ἄνθρωποι πτωχοὶ μὲν, ἀλλὰ καλοὶ καὶ τίμιοι. Δὲν θὰ εὕρετ' ἐκεῖ, σᾶς τὸ λέγω μὲ λύπην μου, πολλὴν ἄνεσιν, ἀλλὰ θὰ εὕρετε ὅμως πᾶσαν δυνατὴν περιποίησιν καὶ προθυμίαν, καὶ —προσέθηκε σοβαρῶς,—τὸ σπουδαιότερον αὐτὴν τὴν στιγμὴν, κλίνην διὰ τὴν θυγατέρα σας.

Ἡ ῥὶς καὶ τὰ χείλη τοῦ Σὶρ Ἰωάννου ἀπήντησαν διὰ τῶν μορφασμῶν των, ὅτι ὁ βαρωνέτος θὰ ἔδιδεν εὐχαρίστως ὅλην τὴν περιποίησιν καὶ τὴν προθυμίαν ἀντὶ πλειοτέρας προσωπικῆς ἀνέσεως. Δὲν τὸ εἶπεν ὅμως, καὶ ἀπεκρίθη μόνον:

— Ἂς ἦνε! ὅσον δι' ἄνεσιν, δὲν πειράζει. Ἅμα ἀναπαυθῇ ὀλίγον ἡ κόρη μου, ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν Νίκαιαν.

— Δὲν ὁμιλεῖτε σπουδαίως, ὑποθέτω! ἀνέκραξεν ὁ Ἰταλὸς ἱστάμενος αἴφνης ἔκπληκτος.

Καταστέλλων δ' εὐθὺς τὸ ῥεῦμα τοῦ λόγου του, προσέθηκεν ἠρεμώτερον,

— Δὲν θὰ ἦνε δυνατὸν, φοβοῦμαι,— ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἶμαι βέβαιος, νὰ ὁδοιπορήσῃ ἡ μὶς Δάβεν, πρὶν παρέλθουν πολλαί . . .

Καὶ ἐδίστασεν ἐπὶ στιγμήν.

— Ὧραι; ἠρώτησεν ὁ βαρωνέτος.

— Ἡμέραι, ἑβδομάδες ἴσως, ἐπέρανε λέγων ἀταράχως ὁ ἰατρός.

— Ἑβδομάδες; ἐρώνησε διὰ πνιγομένης φωνῆς ὁ Σὶρ Ἰωάννης, ἱστάμενος ἐπίσης. Ἑβδομάδες! ἐπανέλαβε παράφορος ἐξ ἀγανακτήσεως. Ἀδύνατον! ἔχω ὑποχρεώσεις, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὰς ἀμελήσω. Πρέπει νὰ ἦμαι εἰς τὸ Λονδῖνον ἐντὸς δέκα ἡμερῶν.

— Διὰ τὴν κυρίαν θυγατέρα σας, λυποῦμαι ὅτι σᾶς τὸ λέγω, αὐτὸ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον.

— Ἀδιάφορον. . . ἐντελῶς ἀδιάφορον ὑπεγρύλλισεν ὁ Σὶρ Ἰωάννης· καὶ διατί, παρακαλῶ;

Ὁ τόνος δι' οὗ ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐγένετο ἦτο τοσοῦτον ἀπότομος, ὥστε ὁ ἰατρὸς ἤρχισε νὰ ἐρεθίζηται.

— Διότι, ἀπήντησε ταχέως, ἀφοῦ θέλετε νὰ τὸ μάθετε, τὸ πάθημα τῆς θυγατρός σας δὲν εἶνε...

Ἔμελλε νὰ προσθέσῃ: «ὅ,τι εἶπα κατ' ἀρχὰς» καὶ κύριος οἶδε τί ἄλλο ἀκόμη. Βλέπων ὅμως τὴν ἀνησυχίαν, ἥτις ἀπεικονίσθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ δυστυχοῦς πατρὸς, ὁ νέος ἰατρὸς δὲν ἐτόλμησε νὰ περάνῃ τὴν φράσιν του, καὶ προσέθηκε:

— Δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα παραμελοῦνται.

— Ἐννόησα, διενοήθη ὁ Σὶρ Ἰωάννης, ἡσυχάσας ἀμέσως. Βλέπω τί τρέχει. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θέλει νὰ μὲ τρομάξῃ, διὰ νὰ μοῦ πάρῃ ὅσον ἠμπορέσῃ περισσότερα.

Ἡ σκέψις δὲ αὕτη δὲν ἦτο βεβαίως πρόσφορος εἰς καταπραύνσιν τῆς ὀργῆς τοῦ βαρωνέτου.

— Καλά, ἐννόησα! εἶπεν ἀνυπομόνως, ἠξεύ-

ρω πολὺ καλὰ καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἠξεύρει τί πρᾶγμα εἶνε ἓν στραγγάλισμα! Δὲν ἔχετε, πιστεύω, τὴν ἀξίωσιν νὰ μᾶς κρατήσετε ἐπ' ἄπειρον αἰχμαλώτους, δι' ἓν ἁπλοῦν στραγγάλισμα.

— Νὰ σᾶς κρατήσωμεν αἰχμαλώτους! ἀνεφώνησεν ὁ Ἰταλός, βιαίως συσπῶν τὰς ὀφρῦς. Κανεὶς δὲν συλλογίζεται νὰ σᾶς κρατήσῃ αἰχμαλώτους, φίλτατέ μου κύριε.

Τὸ δεύτερον αὐτὸ *φίλτατέ μου κύριε*, μετάφρασις ἀθῶα τοῦ ἰταλικοῦ caro signore mio, τύπου φιλοφροσύνης μᾶλλον ἢ οἰκειότητος, ἐπενήργησεν ἐπὶ τὰ τεταμένα ἀριστοκρατικὰ νεῦρα τοῦ Σὶρ Ἰωάννου, ὡς ὁ τριγμὸς τοῦ ρινίου ἐπὶ τῶν εὐπαθῶς ἐχόντων τὸ νευρικὸν σύστημα.

— Δὲν ἐπέσατε εἰς χεῖρας ἀφρικανῶν πειρατῶν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ ἰατρός. Εἶνε πλησίον καὶ ἄλλοι ἰατροί, καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τοὺς συμβουλευθῆτε. Εἰς τὴν Νίκαιαν εἶνε ἰατροὶ Ἄγγλοι, καὶ ἐρωτήσατέ τους.

— Δὲν ἔχω νὰ ἐρωτήσω κανένα, ἀπήντησε ξηρῶς ὁ βαρωνέτος· δὲν ἔχω ἀνάγκην συμβουλῆς. Ὅτι ἔχω ἀνάγκην, εἶνε ν' ἀναχωρήσω, καὶ θ' ἀναχωρήσω.

— Κάμετε ὅπως ἀγαπᾶτε, ὑπέλαβεν ὁ Ἰταλός. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔχω ἓν καθῆκον, καὶ τὸ καθῆκον αὐτὸ θὰ τὸ ἐκπληρώσω. Ἡ Μὶς Δάβεν, σᾶς τὸ διακηρύττω μὲ ὅλην τὴν ἐπισημότητα, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μετακινηθῇ ἀκινδύνως πρὶν παρέλθουν τοὐλάχιστον τεσσαράκοντα ἡμέραι.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ νέος ἰατρὸς, ἐπανέλαβε τὸ βῆμά του, ἀφεὶς τὸν βαρωνέτον μόνον μὲ τὰς ἰδέας του.

— Τεσσαράκοντα ἡμέραι! ἀνέκραξεν ὁ Σὶρ Ἰωάννης, κατάπληκτος καὶ ἀκίνητος, τεσσαράκοντα ἡμέρας νὰ μείνῃ κανεὶς εἰς τὸ ἴδιον μέρος! ἐπανέλαβε καὶ πάλιν σεσηρὸς γελῶν. Ἡ ἀστειότης εἶνε πολὺ ἄνοστη!

Στρέφων δ' ἀποτόμως τὰ νῶτα, κατηυθύνθη πρὸς τὸν Γιάννην, ἱστάμενον ὄρθιον πλησίον τῆς ἁμάξης, καὶ τὸν διέταξε νὰ τὴν ὁδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὸν ἐρυθρὸν οἰκίσκον, ἐξετάζων προηγουμένως ποίας βλάβας εἶχεν ὑποστῆ. Εἶτα δὲ παρηκολούθησε πάλιν τὴν συνοδείαν δύσθυμος καὶ βραδυπατῶν.

Ἡ συνοδεία ἔφθασε μετὰ μικρὸν εἰς τὸ τέρμα.

— Ἰδοὺ ἐφθάσαμεν, εἶπεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὴν μὶς Δάβεν, ὅτε οἱ ὁδοιπόροι, καταλιπόντες τὴν λεωφόρον καὶ κάμψαντες ὁδὸν φέρουσαν πρὸς τὴν θάλασσαν, διέβησαν πρὸς τ' ἀριστερὰ θύραν, ἐφ' ἧς ἐκρέμαντο κλάδοι ἐλάτης, καὶ διῆλθον κῆπον ἐν ᾧ ἠγείρετο κεραμόκτιστος οἰκίσκος.

Τὸ φορεῖον ἀνεσύρθη διὰ κλίμακος ὀρθίας, κατεσκευασμένης ἐξωτερικῶς· εἶτα δὲ διέβησαν οἱ ὁδοιπόροι εὐρεῖαν αἴθουσαν καὶ μετ' αὐτὴν ἄλλην μικροτέραν, καὶ κατέλιξαν εἰς δωμάτιον μικρὸν, ὅπου ἡ Λουκία καὶ τὰ στρώματα ἀπετέθησαν ἐπὶ μικρᾶς κλίνης.

Ὁ ἰατρὸς ἀπέπεμψε τὰς τέσσαρας γυναῖκας, καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν ἀσθενῆ του, ἥτις ἐφαίνετο περίλυπος καὶ ὠχρὰ, τῇ εἶπε:

— Μολονότι ὅλα ἐδῶ εἶνε πολὺ ἁπλᾶ, ἠμπορεῖτε νὰ ἦσθε βεβαία ὅτι ἡ κλίνη καὶ αἱ σινδόναι εἶνε καθαραί. Ἐρρόντισα νὰ τὰ ἴδω πρὶν εἰπῶ νὰ σᾶς μεταφέρουν ἐδῶ.

— Εἶσθε πολὺ καλὸς, εἶπεν ἡ Λουκία δι' ἀσθενοῦς φωνῆς.

— Οἱ γυμνοὶ τοῖχοι καὶ ἡ ἔλλειψις ἐπίπλων σᾶς προξενοῦν ἴσως δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ ἰατρός. Θὰ φροντίσωμεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ καταστήσωμεν τὸ δωμάτιον κάπως φαιδρότερον. Θέλετε νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν ξενοδόχον σας Ῥόζαν καὶ τὴν κόρην της Σπεράντσαν; Ὡραῖα ὀνόματα, πῶς; προσέθηκε παρατηρῶν μειδίαμα ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Λουκίας. Καλὸς οἰωνός! Καὶ αἱ δύω των εἶνε πολὺ πρόθυμοι· θὰ τὰς κάμετε εὐτυχεῖς, δεχομένη τὰς περιποιήσεις των.

Ἡ Λουκία ἔνευσεν ἀσθενῶς διὰ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὰς δύω γυναῖκας, τὰς ὁποίας, ἱσταμένας παρὰ τὴν θύραν, ἐδείκνυεν ὁ ἰατρός. Ἡ μὲν ἦτο ἤδη γραῖα, ἡ δὲ ὠχρὰ μελανόφθαλμος νεᾶνις· νεύσαντος δὲ τοῦ Ἀντωνίου ἐπλησίασαν ἀμφότεραι καὶ ἠσπάσθησαν τὴν χεῖρα τῆς ὡραίας ξένης, μετὰ σεβασμοῦ συνάμα καὶ ἐνθουσιώδους στοργῆς.

Ἡ λευκόδερμος, γλαυκῶπις καὶ χρυσόκομος ἐκείνη ἀγγλὶς ἐφαίνετο εἰς τὰς δύο ἰταλίδας ἀγγελός τις μᾶλλον ἢ ὅμοιον πρὸς αὐτὰς ὄν.

Ὁ ἰατρὸς, εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς συμπαθείας ἥτις ἐφαίνετο ἤδη ἀναπτυχθεῖσα μεταξὺ τῆς ἀσθενοῦς καὶ τῶν ξενοχόδων της, εἶπεν εἰς τὴν Λουκίαν·

— Πρέπει νὰ σᾶς ἐξηγήσω, πῶς διέθεσα διὰ σᾶς τὰ πράγματα ὅσον ἠδυνήθην καλλίτερα. Τὰ τέσσαρα δωμάτια αὐτοῦ τοῦ πατώματος, τὰ μόνα κατάλληλα, σᾶς παραχωροῦνται· αὐτὸ διὰ σᾶς, τὸ πλαγινὸν διὰ τὴν θαλαμηπόλον σας, καὶ τὸ ἐκεῖθεν τῆς μεγάλης αἰθούσης διὰ τὸν πατέρα σας. Ὁ ὑπηρέτης σας θὰ μείνῃ εἰς τὸ ἰσόγειον.

— Πολὺ καλὰ θὰ εἶνε τοιουτοτρόπως, εἶπεν ἡ πτωχὴ Λουκία, προσπαθοῦσα νὰ φανῇ φαιδρά. Ἐλπίζω καὶ ὁ πατήρ μου νὰ εὐχαριστηθῇ.

Ὁ ἰταλὸς δὲν ἐτόλμησε ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνην ἐλπίδα· ἀλλὰ τὴν ἠρώτησεν ἂν ἠσθάνετο ὄρεξιν, καὶ ἂν ἐπεθύμει νὰ φάγῃ τίποτε.

— Ὄχι, σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις, δὲν πεινῶ διόλου.

— Τόσον τὸ καλλίτερον, ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρός· σᾶς συμβουλεύω, νὰ μὴ φάγετε ἐπὶ τοῦ παρόντος τίποτε στερεόν. Τώρα θὰ σᾶς ἀρήσω, καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ ἠμπορέσετε νὰ κοιμηθῆτε. Ὅπως δήποτε μείνατε ἥσυχος, καὶ μὴ δοκιμάσετε νὰ κινηθῆτε· μὴ τὸ λησμονήσετε. Θὰ σᾶς στείλω ἓν ποτὸν ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖτε νὰ παίρνετε μίαν κουταλιὰν, ὁσάκις διψᾶτε.

— Ἀλλὰ θὰ σᾶς ἰδῶ πάλιν γρήγορα; ἠρώτησεν ἡ Λουκία, φοβηθεῖσα κάπως ἐπὶ τῆς ἰδέας, ὅτι ὁ φίλος της ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ.

— Μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας, ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ ἰατρός· καὶ τότε θὰ ἴδωμεν τί ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν, διὰ νὰ καταστήσωμεν κάπως ἀνετώτερον αὐτὸ τὸ δωμάτιον. Ἐννοῶ ἄνεσιν σχετικὴν πάντοτε. Ὅλα εἶνε σχετικὰ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, non è vero;

Ἐφαίνετο δὲ, ὅτι στεναγμός τις ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸ μειδίαμα, ὅπερ συνώδευσε τὴν ἐρώτησιν ἐκείνην.

— Κόψετε μὲ τὸ ψαλλίδι τὰ ἐνδύματα τῆς κυρίας σας, διὰ νὰ τὴν ἐκδύσετε, εἶπε πρὸς τὴν κυρίαν Χούτσινς ἐξερχόμενος. Εἶνε ἀπαραίτητον νὰ μὴ κινηθῇ διόλου ἡ μὶς Δάβεν· μ' ἐννοεῖτε; ἀπαραίτητον!

Τὴν αὐτὴν δὲ παραγγελίαν ἐπανέλαβεν ἰταλιστὶ πρὸς τὴν Ῥόζαν καὶ τὴν Σπεράντσαν.

Καταλείπων τὸ δωμάτιον, ἀπήντησεν ἐπὶ τῆς φλιᾶς τὸν Σὶρ Ἰωάννην, ὅστις εἶχε μείνει κάτω πρὸς στιγμὴν, ἵνα ἴδῃ ἂν παρηκολούθει ἡ ἅμαξα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἦθος τοῦ βαρωνέτου οὐδόλως ἐδείκνυεν ἐπιθυμίαν συνδιαλέξεως, ὁ ἰατρὸς Ἀντώνιος ἐξηκολούθησε σιωπηλὸς τὸν δρόμον του. Σκεφθεὶς ὅμως μετὰ μικρὸν, ὅτι ὁ βαρωνέτος θὰ εἶχεν ἴσως νὰ εἴπῃ τι, ἀφοῦ ἔβλεπε τὴν θυγατέρα του, παρέμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς ἐν τῇ αἰθούσῃ — ὡς θέλομεν ὀνομάζει τοῦ λοιποῦ τὸ εὐρὺ δωμάτιον τῆς εἰσόδου. Ἀλλ' ὁ ἄγγλος ἐξῆλθε, καὶ ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς Σπεράντσας διῆλθε τὴν αἴθουσαν ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του, χωρὶς διόλου νὰ παρατηρήσῃ τὴν παρουσίαν τοῦ ἰατροῦ. Τότε οὗτος, βλέπων ὅτι δὲν ἦτο ἀναγκαῖος, κατέλιπε τὴν οἰκίαν.

Ὁ Σὶρ Ἰωάννης, εἰσαχθεὶς εἰς τὸ ὡρισμένον δι' αὐτὸν δωμάτιον, κατέπεσε δύσθυμος ἐπί τινος ἕδρας καὶ περιέφερε κύκλῳ τὰ ὠργισμένα του βλέμματα.

— Χαριτωμένος τόπος ἀληθινὰ, διὰ νὰ μείνῃ κανεὶς τεσσαράκοντα ἡμέρας! ἀνεφώνησεν ἐκμανὴς ὁ βαρωνέτος. Διατί ὄχι καὶ ἓξ μῆνας;

Τὸ δωμάτιον ἐδικαιολόγει ἀληθῶς, ἴσως δὲ καὶ ὑπεραίβενεν ὅ,τι εἶχεν εἰπεῖ ὁ ἰατρὸς περὶ τῆς πενιχρότητος τοῦ πανδοχείου. Τοῖχοι λευκοὶ ἄλλοτε καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου κιτρινισθέντες, ὧν οὐδ' εἰκὼν καμμία οὐδὲ κατόπτρου τεμάχιον διέκοπτε τὴν κατηφῆ μονοτονίαν, παράθυρον γυμνὸν, τράπεζα γηραιὰ ἐκ λευκοῦ ξύλου, δύο πενιχρὰ καθίσματα ἐκ πλεκτοῦ καλάμου, ἐπίμηκες κιβώτιον, σχῆμα ἔχον φερέτρου καὶ ἀποτεθειμένον ἐγγὺς κλίνης χωρὶς παραπετασμάτων, πάντα ταῦτα καθίζων τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ὅμοιον πρὸς κελλίον ἀναχωρητοῦ μᾶλλον ἢ πρὸς κοιτῶνα βαρωνέτου.

— Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν τρύπαν, ἐγρύλλιζεν ὁ Σὶρ Ἰωάννης, διασκελίζων ἐν ἀγανακτήσει τὸ δωμάτιον.

Κρότος βημάτων ἐγγιζόντων τὸν ἐσταμάτησεν. Ὁ Γιάννης ἤρχετο, καθ' ἃς εἶχε λάβει διαταγὰς, νὰ ἀναφέρῃ περὶ τῶν βλαβῶν, ἃς εἶχεν ὑποστῆ τὸ ἁμάξιον· ἔφερε δὲ καλὰς εἰδήσεις. Ἐκτὸς τῶν ὑέλων, αἵτινες εἶχον θραυσθῆ, καὶ ἀμυχῶν τινων ἐπὶ τῶν φατνωμάτων, οὐδὲν ἄλλο εἶχε πάθει ἡ ἅμαξα, δυνάμενον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰς Νίκαιαν μετάβασιν.

— Πολὺ καλὰ, εἶπεν ὁ Σὶρ Ἰωάννης· φρόντισε νὰ βάλουν καινούργια γυαλιὰ ἀμέσως.

Δυστυχῶς τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀδύνατον. Ὁ Γιάννης εἶχε ζητήσει περὶ τούτου πληροφορίας, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο, ὅτι ὕελοι τοιούτου μεγέθους δὲν εὑρίσκοντο εἰς τὴν πλησιόχωρον πόλιν. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Σὶρ Ἰωάννης διερρήγη εἰς φοβερὰ ἐπιφωνήματα καὶ διεκήρυξε μετὰ πάσης δριμύτητος, ὅτι ἄπορον ἀληθῶς θὰ ἦτο, ἂν εἶχεν ἄλλως τὸ πρᾶγμα. Ὁ δὲ Γιάννης ἐξηκολούθησεν ἐξηγῶν, ὅτι δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ φέρῃ τὴν ἅμαξαν ἐγγὺς τῆς οἰκίας, διότι ἡ θύρα τοῦ κήπου ἦτο λίαν στενὴ, καὶ ἡ ἅμαξα δὲν ἐχώρει νὰ περάσῃ, δὲν ὑπῆρχε δὲ καὶ ἁμαξοστάσιον. Τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ;

Ὁ Σὶρ Ἰωάννης δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἐβάδισεν εὐθὺς πρὸς τὴν θύραν τοῦ κήπου, καὶ ἀφοῦ συντόμως ἐξήτασε τὸν τόπον, ἔρριψεν ἓν βλέμμα πρὸς τὴν ἅμαξαν, ἕτερον πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἐδίστασεν ἐπί τινας στιγμὰς, καὶ διέταξεν ἐπὶ τέλους τὸν Γιάννην, νὰ σύρῃ ὀλίγον τὸ ὄχημα ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς ὁδοῦ, ὅπου ἠδύνατο νὰ μείνῃ τὴν νύκτα, *ἂν τοῦτο καθίστατο ἀναγκαῖον*.

— Διότι, προσέθηκε στενάζων ὁ Σὶρ Ἰωάννης, αἱ νύκτες εἶνε ἀκόμη δροσεραὶ, καὶ ἂν δὲν κατορθώσωμεν νὰ φύγωμεν μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας, πρᾶγμα ἀμφίβολον, τὰ κατηραμένα αὐτὰ γυαλιὰ θὰ μᾶς ἀναγκάσουν νὰ διανυκτερεύσωμεν ἐδῶ. Αὔριον ὅμως, ἐξηκολούθησεν ἀποφασιστικῶς ὁ βαρωνέτος, αὔριον, μὲ γυαλιὰ ἢ χωρὶς γυαλιὰ, ἀναχωροῦμεν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, αὐθέντα, παρετήρησεν ὁ Γιάννης διστάζων· νομίζετε καλὸν ν' ἀφήσωμεν τὴν ἅμαξαν καὶ τὰ πράγματα ὅλην τὴν νύκτα εἰς τὸν δρόμον;

— Ὄχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ αὐθέντης. Στάσου νὰ ἰδοῦμεν! ἂν ἀναγκασθοῦμεν νὰ μείνωμεν ἐδῶ, τὸ καλλίτερον θὰ ἦνε νὰ φυλάξῃς μόνος σου τὴν ἅμαξαν μ' ἓν ζευγάρι *πιστόλια*!

Τακτοποιήσας οὕτω τὰ πράγματα, — ἀμφιβάλλομεν, ἂν πρὸς μεγάλην τοῦ Γιάννη εὐχαρίστησιν, — ὁ βαρωνέτος ἀνέβη πάλιν τὴν λιθίνην κλίμακα, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸν δεύτερον ὄροφον, ὅπου εἶχε στηθῆ τὸ κατάλυμά του, καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς Λουκίας. Ἀπήντησεν ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τὴν Μὶς Χούτσινς, ἥτις ἀνήγγειλεν αὐτῷ ὅτι ἡ κυρία της ἠσθάνετο ἑαυτὴν λίαν καταβεβλημένην καὶ ὅτι εἶχε κλείσει τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἵνα κοιμηθῇ. Δυσαρεστηθεὶς ἐκ τοῦ ἀγγέλματος τούτου, ὅπερ ἐπεκύρου τοὺς φόβους

του, ὁ Σὶρ Ἰωάννης ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν του. Μόλις ὅμως διέρρευσεν ἐν αὐτῷ τέταρτον τῆς ὥρας, καὶ καταβὰς πάλιν περιεπάτησεν ἄνω κάτω ἐνώπιον τῆς οἰκίας, προβαίνων ἐνίοτε μέχρι τῆς ἔξω θύρας καὶ προσβλέπων τὴν ἄμαξάν του περίλυπος. Ἀποπειραθεὶς δὲ καὶ δεύτερον νὰ ἴδῃ τὴν θυγατέρα του καὶ ἀποτυχὼν δι' ὃν λόγον ἀπέτυχε καὶ τὸ πρῶτον, ὁ δυστυχὴς βαρωνέτος περιῆλθε πολλάκις τὴν μεγάλην αἴθουσαν καὶ εἰσῆλθε τέλος εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου, ῥιφθεὶς ἐπί τινος ἕδρας, ἀνεφώνησε βλέπων τὸ ὡρολόγιόν του·

— Πόσον ἀργὰ περνᾷ ἡ ὥρα εἰς τὸν κατηραμένον αὐτὸν τόπον!

Ὁ χρόνος ἐντούτοις εἶχε παρέλθει, ἀλλὰ παρελθὼν ἐπηύξησε μόνον τὸ ἱκανὸν ἤδη βάρος ἀθυμίας καὶ ἀνίας, ὅπερ ἐβάρυνεν ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς εὐπατρίδου. Ἀδυναμία, φεῦ! τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ αὐτῆς ἔτι τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου βαρωνέτου τῆς Ἀγγλίας! Ὁ Σὶρ Ἰωάννης ἐπείνα, ἐπείνα φοβερά, καὶ ἐντρέπετο, ἠγανάκτει ὅτι ἐπείνα. Ποία σκληρὰ ἀνάγκη, καὶ ἀνάγκη ἐπιτεινομένη ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, νὰ ζητήσῃ νὰ φάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν *ἐκείνην*! νὰ καθίσῃ εἰς τὴν τράπεζαν ὑπὸ τὴν στέγην *ἐκείνην*! Θὰ ὡμολόγει ἑαυτὸν ἡττημένον, καὶ πᾶσα τῆς θέσεώς του ἡ ἡρωϊκὴ ἔποψις ἐξηφανίζετο! Φαντάσθητε τὸν Ἀττίλιον Ῥήγουλον ἐπανερχόμενον εἰς Καρχηδόνα καὶ ζητοῦντα ἀμέσως ἔν.... *μπήφτεκ!* Ὁ Σὶρ Ἰωάννης ἠσθάνετο πάντα ταῦτα· ὁ Σὶρ Ἰωάννης ἐπάλαισε γενναίως ἐπί τινα χρόνον· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ Σὶρ Ἰωάννης παρεδόθη· Ἐξέτεινεν ἐμφύτως τὴν χεῖρα πρὸς τὸν θώμιγκα κώδωνος ἰδανικοῦ — οὗτινος οὐδὲ σκιὰ ὑπῆρχεν ἐν τῷ δωματίῳ — καὶ πρὸς μεγίστην αὐτοῦ ταπείνωσιν ἠναγκάσθη τέλος νὰ ἐξέλθῃ ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ νὰ καλέσῃ τὸν ὑπηρέτην του.

— Γιάννη, εἶπεν ὁ βαρωνέτος διὰ φωνῆς ἐκλειπούσης, πήγαινε νὰ ἰδῇς τί ἔχει εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἂν, ἐννοεῖται, ὑπάρχει μαγειρεῖον εἰς αὐτὴν τὴν... οἰκίαν. Ὅπως δήποτε, κύτταξε ἂν ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ τίποτε φαγώσιμον.

Γενομένης ἅπαξ τῆς θυσίας, ὁ Σὶρ Ἰωάννης μετέβη νὰ ἴδῃ τὴν θυγατέρα του. Ταλαίπωρος Λουκία! Αὐτὴ ἀληθῶς εἶχεν ἡρωϊσμόν, διότι ἐπόνει φοβερά.

— Ποῦ κόρη μου; ἠρώτησεν ὁ βαρωνέτος.

— Παντοῦ, πατέρα! Αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου ἐλεεινόν! Εἰς τὸ πόδι μου ἰδίως ἔχω ἕνα παράδοξον αἴσθημα· μοῦ φαίνεται ὡς νὰ ἦτο κανὲν βουνὸν ἀπὸ φελλόν.

— Ἀλλά, κόρη μου, ἐννοεῖται ὅτι αὐτὸ εἶνε τῆς φαντασίας σου. Προσπάθησε νὰ κοιμηθῇς.

— Ἐπροσπάθησα, καλέ μου πατέρα, καὶ δὲν ἠμπόρεσα.

Πτωχὴ κόρη! Ἦτο κατάκοπος καὶ συντετριμμένη, καὶ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁ Σὶρ Ἰωάννης κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα τὴν παρηγορήσῃ, καὶ ἀποτρέπων τοὺς ἐπὶ τῶν φλεγουσῶν παρειῶν της ἐκλελυμένους βοστρύχους, τῇ ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπαύριον θὰ ἦτο εἰς Νίκαιαν, ὅπου θὰ εὕρισκε πᾶσαν ἄνεσιν, ἂν ἦτο ἀνάγκη νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ. Ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ πατρὸς δὲν παρήγαγον τὸ προσδοκώμενον παρ' αὐτοῦ ἀποτέλεσμα. Ἡ Λουκία δὲν ἠσθάνετο τὴν δύναμιν νὰ μεταβῇ τὴν ἐπαύριον εἰς Νίκαιαν, καὶ πολὺ ὀλίγον ἐσυλλογίζετο τὰ εὐπρεπῆ δωμάτια, ἅτινα ὁ ταχυδρόμος των θ' ἀνεκάλυπτε ἀναμφιβόλως, ὡς ἐβεβαίου ὁ Σὶρ Ἰωάννης—εἰς πόλιν συχναζομένην ὑπὸ τόσων Ἄγγλων.

— Ἐκεῖ θὰ ἔχωμεν ἄγγλους ἰατροὺς πρώτης τάξεως, κόρη μου, προσέθηκε συμπεραίνων ὁ βαρωνέτος.

— Ὅσον δι' αὐτό, εἶπεν ἡ Λουκία, εἶμ' ἐντελῶς εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸν ἰταλὸν αὐτὸν ἰατρόν. Εἶνε πολὺ προσηνὴς καὶ προσεκτικώτερος ἀφ' ὅσους ἰατροὺς εἶχα, καὶ εἶχα πολλοὺς, καθὼς ἠξεύρεις, πατέρα.

Ὁ Σὶρ Ἰωάννης ἐμόρφασεν ὡς συνήθως καὶ οὐδὲν ἀπεκρίθη.

— Δὲν εἶνε ἡ γνώμη σου, πατέρα; ἠρώτησεν ἡ Λουκία, ἐπιμένουσα ὡς χαδευμένον παιδίον.

— Δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, Λουκία, τί νὰ σοῦ εἰπῶ. Εἶδα τόσον ὀλίγον αὐτὸν τὸν κύριον... κ' ἔπειτα δὲν μ' ἀρέσει ν' ἀγαπῶ τόσον γρήγορα τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐπηκολούθησε δὲ σιγή, διότι ἡ χαρίεσσα Λουκία δὲν ἠρέσκετο νὰ τῇ ἀπαντῶσι τοιουτοτρόπως.

Μετὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν μικρὸν κτύπημα ἠκούσθη ἐπὶ τῆς ἀνοικτῆς θύρας, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Γιάννη ἀνήγγειλεν ἐπισήμως ὅτι τὸ γεῦμα ἦτο παρατεθειμένον.

— Πρέπει νὰ δοκιμάσῃς νὰ φάγῃς κἄτι, εἶπεν ὁ πατήρ, ἐγειρόμενος. Θὰ σοῦ στείλω ὀλίγον πουλὶ ἢ κανὲν αὐγόν. Θὰ εὑρίσκονται, ὑποθέτω, ἐδῶ τοιαῦτα πράγματα. Θὰ σ' ὠφελήσῃ αὐτὸ καὶ θὰ σὲ δυναμώσῃ κἄπως.

— Ὄχι, πατέρα, εἶπεν ἡ Λουκία μετ' ἀποφάσεως· ὁ ἰατρὸς μοῦ ἀπηγόρευσε νὰ φάγω.

— Ἂς ἦνε, κόρη μου, κάμε σήμερον κατὰ τὴν παραγγελίαν του, ὑπέλαβεν ἐπιμένων ἐπίσης εἰς τὰς ἰδέας του καὶ ὁ Σὶρ Ἰωάννης. Αὔριον, ἐλπίζω, θὰ ἔχῃς καλλιτέρας παραγγελίας.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν κατέλιπε τὸ δωμάτιον.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Διαρκοῦντος τοῦ Ἱσπανικοῦ πολέμου, ἐν ἔτει 1875, ὁ Λέων Roces, νέος στρατιωτικὸς χειρουργὸς, ἔτυχε θανάτου ἀληθῶς ἡρωϊκοῦ κατὰ τὴν αἱματηρὰν μάχην τῆς Καμπόνης. Ἐνῷ πεισματωδῶς ἐμάχοντο περὶ αὐτὸν, ἐθεράπευε τοὺς τραυματίας οὐδόλως προσέχων ὅτι περιεβάλλετο ὑπὸ γραμμῆς πυρός. Οἱ τραυματίαι ἀπέθνησκον νέα λαμβάνοντες τραύματα. Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ βοηθός του ἀπομακρύνονται καὶ καλοῦσιν αὐτὸν εἰς μάτην. Ὁ Roces μόνος προχωρεῖ πρὸς τὸν ἐχθρὸν κινῶν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του λευκὸν μανδύλιον. «Σεβάσθητε τοὺς τραυματίας! ἀναφωνεῖ· ἐξαιτοῦμαι τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ὀνόματι τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς τιμῆς τῆς Ἱσπανίας».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὑπὸ πολλῶν τρωθεὶς σφαιρῶν, ἔπιπτε νεκρός.

Ὁ Bichat, εἷς τῶν ἐνδοξοτέρων Γάλλων ἰατρῶν, ἀπέθανε τριακοντούτης, πεσὼν θῦμα ἄλλου εἴδους ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν ἐπιστήμην. Τὴν 8 Ἰουλίου 1802 εἰργάζετο εἰς τὸ ἀνατομικὸν ἀμφιθέατρον τοῦ νοσοκομείου **Hôtel Dieu**, καὶ παρετήρει τὰς προόδους τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ δέρματος. Τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ἐνεβρέχετο τοῦτο, τοιαύτην ἐξέπεμπε δυσωδίαν, ὥστε πάντες οἱ μαθηταὶ ἀπεμακρύνθησαν· ἀλλ' ὁ **Bichat** ἰδὼν γεγονός τι, τὸ ὁποῖον ἐφάνη αὐτῷ ἄξιον σημειώσεως, ἐνέμεινεν εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐν μέσῳ τῆς μεμολυσμένης ἀτμοσφαίρας. Καταβαίνων τὴν κλίμακα κατελήφθη ὑπὸ συγκοπῆς καὶ ἔπεσεν ἄφνης· μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἀπεβίωσεν. «Ὁ **Bichat** ἀπέθανεν, ἔγραφε τότε ὁ **Corvisart**, ἐπὶ πεδίου, ἐφ' οὗ πλεῖστα ἔπεσαν θύματα, ἐκτελέσας ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἔργα πολλὰ καὶ ἄξια λόγου».

Οἱ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος προκύπτοντες κίνδυνοι, εἰς οὓς ἐκτίθενται οἱ ἰατροὶ, οἱ τὴν τέχνην αὐτῶν ἀληθῶς ἀγαπῶντες, προστίθενται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἰατρικῆς εἰς τὰς συνήθεις δυσχερείας τὰς κωλυούσας τὴν πρόοδον πασῶν ἐν γένει τῶν ἐπιστημῶν. Τῶν δυσχερειῶν τούτων παραδείγματά τινα ἀρυόμεθα ἐκ τοῦ βίου τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, εἰς οὓς ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς φυσιολογίας καὶ τῆς θεραπευτικῆς.

Ὁ **Vésale**[1], ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀνατομίας, ἐμελέτησε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἐν μέσῳ προσκομμάτων, τὰ ὁποῖα ἤθελον πτοήσει τοὺς πλείστους τῶν νῦν μαθητῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ νόμοι, ὑπείκοντες εἰς τὰς θρησκευτικὰς προλήψεις, ἀπηγόρευον τὰς ἀνατομάς. Ὁ **Vésale** ἐν ἡλικίᾳ δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, φλεγόμενος ὑπὸ διακαοῦς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτος, οὐδενὸς ἐφείδετο κόπου καὶ κινδύνου ὅπως προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ πτώματα, καὶ πολλάκις μεταβαίνων μόνος περὶ λύχνων ἀφᾶς εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν *Ἀθώων*, ἢ εἰς τὸν λόφον τοῦ **Montfaucon**, ὅπου ἀπηγχονίζοντο τότε οἱ κακοῦργοι, διεφιλονείκει εἰς τοὺς κύνας τὰ σεσηπότα ἤδη πτώματα.

Ὁ **Vésale** ἀνεδείχθη μεταξὺ τῶν πρώτων ἰατρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ διετέλεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ὡς πρῶτος χειρουργὸς παρὰ τῷ στρατῷ τοῦ Καρόλου Ε'. Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου (1555) συνώδευσε τὸν υἱόν του Φίλιππον Β'. εἰς Ἱσπανίαν, καὶ, κατά τινας συγγραφεῖς, κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως. Ὁ βασιλεὺς μετέβαλε τὴν ποινὴν ταύτην εἰς ἐξιλεωτικὴν περιήγησιν εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον. Περὶ τῶν γεγονότων τούτων δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας, ἀλλὰ γνωστὸν εἶναι ὅτι ὁ **Vésale** μετέβη εἰς Κύπρον καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐπιστρέφων εἰς Εὐρώπην ὁ μέγας χειρουργὸς ἐναυάγησεν εἰς τὰ παράλια τῆς Ζακύνθου, ὅπου ἀπέθανε νοσήσας καὶ στερούμενος τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ὁ **Harvey**, ὁ μέγας **Harvey**, εἰς ὃν ἡ ἐπιστήμη ὀφείλει τὴν ἀνακάλυψιν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, δὲν ἀπέφυγε τὴν χλεύην καὶ τὸ μῖσος τῶν συγχρόνων του. Ὅτε ἐδημοσίευσε τὰς ἀρχὰς τῆς *μεγάλης κυκλοφορίας τοῦ αἵματος*, αἱ νέαι ἰδέαι, ἃς ἐκοινοποίησε, καίτοι ἐρειδόμεναι ἐπὶ πολλῶν ἀποδείξεων καὶ ἐπὶ τῆς εὐσυνειδήτου ἐξετάσεως τῆς φύσεως καὶ τῶν γεγονότων, ἀπήντησαν γενικὴν ἀντίστασιν. Αἱ ἰδέαι αὗται ὑπέσκαπτον ὅλας τὰς παραδεδεγμένας γνώσεις, ὁ δὲ περίφημος **Guy-Patin**, κοσμήτωρ τῆς ἰατρικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων, διὰ δηκτικωτάτης εἰρωνίας προσέβαλε τὸν ἀνακαλύψαντα τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Ὁ μέγας Μολιέρος ἐξεδίκησε τὸν διάσημον Ἄγγλον φυσιολόγον διακωμωδήσας εἰς τὸν *Κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ* τὸν **Guy-Patin** καὶ τὴν σχολὴν αὐτοῦ. «Κατὰ τοῦτο μοὶ ἀρέσκει, λέγει ὁ **Diafoirus**, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θωμᾶ ὁμιλῶν, καὶ μιμεῖται τὸ παράδειγμά μου, ὅτι τυφλῶς ἀκολουθεῖ τὰς γνώμας τῶν προγενεστέρων καὶ ὅτι οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἐννοήσῃ οὐδὲ ν' ἀκούσῃ τοὺς λόγους καὶ τὰ πειράματα τῶν δῆθεν ἀνακαλύψεων τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς, ὡς πρὸς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ ἄλλας ἰδέας τοῦ αὐτοῦ εἴδους.» Ὁ δὲ Θωμᾶς **Diafoirus** ἀναφωνεῖ ὁ ἴδιος· «Ἔγραψα κατὰ τῶν κυκλοφοριστῶν διατριβήν, τὴν ὁποίαν, μὲ τὴν ἄδειάν σας, κύριε, τολμῶ νὰ προσφέρω εἰς τὴν δεσποινίδα, ὡς ὀφειλόμενον δῶρον τῶν ἀπαρχῶν τοῦ πνεύματός μου».

Αἱ ἐξ ἀντιθέτων ἰατρικῶν δογμάτων γεννηθεῖσαι ἔχθραι ἔγιναν πολλάκις ἀφορμὴ στυγερῶν ἐγκλημάτων. Ὁ Γερμανὸς ἀνατόμος Γεώργιος Βίρσουγγ ἀνεκάλυψεν ἐν Πάδοβᾳ τῷ 1642 τὸν κυριώτερον ἐκφορητικὸν πόρον τοῦ παγκρέατος καὶ διέδωκεν οὕτω νέας ἰδέας περὶ τῆς ἀνατομικῆς ἡμῶν συστάσεως. Ὁ Βίρσουγγ, γενόμενος περίφημος, ἐκίνησε τὸν φθόνον Δαλμάτου τινὸς ἰατροῦ ὀνόματι **Cambier**, ὅστις ἐξήσκει τὴν ἰατρικὴν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει. Ὁ **Cambier** ἠμφισβήτησε τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Γερμανοῦ φυσιολόγου καὶ ἠρνήθη ἐπιμόνως τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐκφορητικοῦ πόρου τοῦ παγκρέατος. Ὁ Βίρσουγγ ἤλεγξε

1. Γεννηθεὶς ἐν Βρυξέλλαις τὴν 31 Δεκεμβρίου 1541.

δημοσίᾳ τὸν ἀντίπαλόν του καὶ ἀπεστόμωσεν αὐτὸν διὰ τῆς ἀκαταμαχήτου εὐγλωττίας τῶν γεγονότων. Ὁ Δαλμάτης ἰατρὸς τοιαύτην ἠσθάνθη ἐπὶ τούτῳ αἰσχύνην, ὥστε ἀπεράσιτε νὰ ἐκδικηθῇ, ἠτέραν δέ τινα ὁπλισθεὶς διὰ καραβίνας καὶ καιροφυλακτήσας τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ Βίρσουγγ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του, ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφόνευσεν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μαθητῶν του εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ἐρχομένων.

Ὁ χειρουργὸς **Delpech** ἀπέθανε κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον. Τὴν 29 Ὀκτωβρίου 1832 ἐδολοφονήθη ὑφ' ἑνὸς τῶν πελατῶν του, πυροβολήσαντος κατ' αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωσὴφ **Dombey** δὲν ἐδολοφονήθη μέν, ἀλλ' ἔζησε βίον πολυπλάνητον καὶ ἔτυχε θανάτου τραγικοῦ. Ὁ περίφημος οὗτος ἰατρὸς καὶ βοτανικὸς ἐγεννήθη ἐν Μακὼν τὴν 20 Φεβρουαρίου 1742. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, πτωχοὶ ὄντες, ἀνέθρεψαν αὐτὸν κακῶς καὶ κακῶς τὸν μετεχειρίζοντο. Ὁ νέος **Dombey** ἀπέδρασεν εἰς Μομπελιέρον, ὅπου παρέλαβεν αὐτὸν εἷς τῶν συγγενῶν του, ὁ διάσημος Κομμερσών. Παρ' αὐτῷ διαμένων ἠγάπησε τὴν βοτανικὴν καὶ διακούσας τὰ μαθήματα τῆς ἰατρικῆς, ἀνεδείχθη διδάκτωρ τῷ 1768. Μετά τινα ἔτη ὁ **Dombey** ἤκουσεν ἐν Παρισίοις τὰ μαθήματα τοῦ **Jussieu** καὶ τοῦ **Lemonnier** καὶ διακριθεὶς δι' ἔργων τινῶν πρωτοτύπων, ἔτυχε τῆς προστασίας τοῦ **Turgot**. Ὁ μέγας ὑπουργὸς διώρισεν αὐτὸν ἰατρὸν καὶ βοτανικὸν παρὰ τῷ Βασιλικῷ Κήπῳ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ νὰ διερευνήσῃ τὴν ἱσπανικὴν Ἀμερικὴν καὶ νὰ ἐξετάσῃ ποῖα τῶν χρησίμων φυτῶν ἠδύναντο νὰ ἐγκλιματισθῶσιν ἐν Γαλλίᾳ.

Ὁ **Dombey** ἐπεβιβάσθη εἰς Κάδικα τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1777, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ δύω Ἱσπανοὺς βοτανικοὺς, τὸν Ῥουΐζ καὶ τὸν Παβόν. Φθάσας εἰς Καλλάον τῆς Περουβίας, ὁ ἰατρὸς τοῦ βασιλέως ἤρξατο βοτανολογῶν ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ἐδημοσίευσε πλείστας παρατηρήσεις νέας ἐπὶ τοῦ περουβιανοῦ δένδρου (quinquina). Ἀπέστειλε δὲ εἰς Γαλλίαν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἀλλὰ τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ ἐπιστημονικὰ ταῦτα πλοῦτη, συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἄγγλων (1780), τὸ δὲ φορτίον αὐτοῦ διεσκορπίσθη. Ἐν τούτοις ὁ ἀτυχὴς ἐπιστήμων ἀπεστερεῖτο ἐν Καλλάῳ ὅλων τῶν ζωγραφημάτων αὐτοῦ. Ὁ Ἱσπανὸς διοικητὴς κατέσχεν αὐτὰ ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἦσαν ἔργα Ἱσπανῶν καλλιτεχνῶν.

Ὁ **Dombey** διελθὼν τὴν Χιλὴν, ἔφθασεν εἰς **Conception**, καθ' ὃν χρόνον νόσος μεταδοτικὴ ἐλυμαίνετο τὴν πόλιν, ἀντὶ δὲ ν' ἀναχωρήσῃ διέμεινεν ἐκεῖ καὶ ἀφιέρωσε τὸν καιρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν περιουσίαν εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν κατοίκων, ἔπειτα δὲ ἔξη ολοθήσε τὰς ἐρεύνας του. Ὅτε μετά τινα χρόνον ἐπανῆλθεν εἰς Κάδικα, τὰ κιβώτια αὐτοῦ κατεσχέθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν. Ἐν Παρισίοις ὁ **Buffon** ὑπεδέχθη τὸν περιφανῆ ἰατρὸν, ἀλλ' ἕνεκα τῶν συμφορῶν καὶ τῆς καταδρομῆς, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποστῆ, οὐδεμίαν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τῶν προτεινομένων αὐτῷ τιμῶν, καὶ ἀπεποιήθη νὰ συγκατα ταχθῇ μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ **Guettard** εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1793 ὁ **Dombey**, ἀποσταλεὶς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, συνελήφθη ὑπὸ πειρατῶν καὶ ἐφυλακίσθη εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Μὸντ-Σερράτ, ὅπου ἀπεθανε. Τὰ συγγράμματά του ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του τῇ φροντίδι τοῦ βοτανικοῦ **Lhéritier de Brutelles**.

Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, εἰς οὓς ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀναισθητικῶν, τὰ ὁποῖα παρέχουσιν ὕπνον τεχνητὸν καὶ ἀναισθησίαν πρὸς τὸν πόνον, ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἄνδρα ἀτυχῆ, τὸν Ὁράτιον Οὔελς, ὅστις ἐξετέλεσε τὰ πρῶτα πειράματα ἐπὶ τοῦ αἰθερισμοῦ μετὰ τὰ ἀξιοσημείωτα ἀποτελέσματα, τὰ ὑπὸ τοῦ Δάβη διὰ τοῦ πρωτοξειδίου τοῦ ἀζώτου ἐπιτευχθέντα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν οὐδὲ ἰδέαν εἶχον περὶ τῆς ἰδιαζούσης ἐνεργείας τῶν τοιούτων σωμάτων, μεγίστην ἐνεποίησαν ἔκπληξιν τὰ πειράματα τοῦ διασήμου χημικοῦ Δάβη. Τὸ πρωτοξείδιον τοῦ ἀζώτου ἔλαβε μεγάλην φήμην, πανταχοῦ ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ παραδόξου τούτου ἀερίου.

Τῷ 1799 ὁ ἰατρὸς **Beddœs** εἶχεν ἱδρύσει ἐν Κλίφτον παρὰ τὸ Βρίστολ *τὴν πνευματικὴν ἑταιρίαν*, σκοπὸν ἔχουσαν τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τοῦ **Cavendish** καὶ τοῦ Πρίστλεῦ ἄρτι ἀνακαλυφθέντων ἀερίων. Ὁ Δάβη, μέλος τῆς ἑταιρίας ταύτης, εἶχεν ἐντολὴν νὰ μελετήσῃ τὰς χημικὰς ἰδιότητας τῶν τέως γνωστῶν ἀερίων καὶ νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Ὡς ἐκ περιέργου συγκυρίας τὸ πρῶτον ἀέριον, τὸ ὁποῖον ἀνέπνευσεν ὁ περιφανὴς πειραματοποιὸς, ἦτο τὸ πρωτοξείδιον τοῦ ἀζώτου.

Ἡ φήμη τῆς «Πνευματικῆς Ἑταιρίας» διεδόθη μετ' οὐ πολὺ εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Πανταχοῦ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ἠθέλησαν ν' ἀναπνεύσωσι τὸ πρωτοξείδιον τοῦ ἀζώτου. Τοὺς πάντας ἐξέπληττεν ἡ παράδοξος ἰδιότης, ἣν ἐκέκτητο τὸ νέον ἀέριον τοῦ κινεῖν τὸν γέλωτα· ὀλίγοι πειραματοποιοὶ παρετήρησαν ὅτι ἠδύνατο πρὸς τούτοις νὰ καταπαύσῃ ἢ νὰ ἐξουδενώσῃ τὸν σωματικὸν πόνον. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονὸς δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ ἀγχίνου Δάβη. «Τὸ πρωτοξείδιον τοῦ ἀζώτου, λέγει, ὁ μέγας χημικὸς, φαίνεται ἔχον τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀπαλλάττειν τοῦ πόνου, θέλει δὲ πιθανῶς χρησιμοποιηθῇ μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὰς χειρουργικὰς ἐγχειρίσεις, ὅσαι συνεπάγονται μεγάλην ἀπώλειαν αἵματος».

Τῷ 1844 ὁ Ὁράτιος Οὔελς, ὅστις ἐξήσκει

τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὀδοντοϊατροῦ ἐν Χάρτφορδ τῆς ἐπαρχίας Κονεκτικοὺτ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, θελήσας νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ Δάβη λεγόμενα, ἀνέπνευσε τὸ πρωτοξείδιον τοῦ ἀζώτου καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐκρίζωσιν ὀδόντος, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὸν ἐλάχιστον πόνον. Κατόπιν ἐπανέλαβε τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο πείραμα ἐπί τινων πελατῶν του, οὓς ἐξέπληξε τὸ ἐπιτευχθὲν ἀποτέλεσμα. Ὁ Ὁράτιος Οὔελς ἐδοκίμασεν ἐπίσης τὸν θειϊκὸν αἰθέρα ὡς ἀναισθητικόν, ἀλλὰ προετίμησε τὸ φαιδρυντικὸν ἀέριον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπίδρασις τῷ ἐφάνη λυσιτελεστέρα.

Ὁ Οὔελς μετέβη εἰς Βόστων, ὅπως καταδείξῃ τὰ καινοφανῆ ταῦτα γεγονότα εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολήν. Ἐκεῖ συνήντησεν ἕνα τῶν πρώην συνεταίρων του, τὸν Μόρτωνα, ὡς καὶ τὸν ἰατρὸν **Jackson**, εἰς οὓς ἀνεκοίνωσε τὰ πειράματά του. Ὁ Οὔελς προσκληθεὶς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ πείραμα ἐνώπιον τῶν φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Βόστων, διέθεσε τὰς συσκευὰς αὐτοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἐγχειρίσεων καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀερίου ἀσθενῆ τινα ἔχοντα ὀδόντα τερηδονισμένον, τὸν ὁποῖον ἐξεῤῥίζωσεν, ἀλλ' ὁ πάσχων, ὅστις δὲν ἦτο ἀναίσθητος, ἀνεβόησε γοερῶς. Ὁ Οὔελς μετεχειρίσθη πιθανῶς ἀέριον κακῶς παρασκευασθέν· ὁπωσδήποτε ὁ γέλως τῶν μαθητῶν κατήσχυνε τὸν δυστυχῆ ἐγχειριστὴν, τοσοῦτον δ' ἐταράχθη ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τούτου, ὥστε παρήτησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὀδοντοϊατροῦ.

Ἐν τούτοις ὁ Μόρτων καὶ ὁ **Jackson** ἐξηκολούθουν ἐπιτυχῶς τὰ ἀναισθητικὰ πειράματα διὰ τοῦ πρωτοξειδίου τοῦ ἀζώτου καὶ τοῦ αἰθέρος. Ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν των ἔγινε μετ' οὐ πολὺ πανταχοῦ γνωστὴ, καὶ ἡ Εὐρώπη ὁλόκληρος ἐχαιρέτισε μετ' ἐπευφημιῶν τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ αἰθερισμοῦ.

Ὁ Ὁράτιος Οὔελς, οὗ τὸ ὄνομα εἶχε λησμονηθῇ, μετέβη εἰς Ἀγγλίαν ὅπως διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματά του, ἀλλὰ πάντες ἀπέκρουσαν αὐτὸν ἐν Λονδίνῳ. Τῷ 1857 ἦλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἐπίσης ἀπέτυχε. Περιελθὼν εἰς μεγίστην πενίαν, ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐν ἄκρᾳ ἀθυμίᾳ, καὶ ἀποφασίσας ν' αὐτοκτονήσῃ, ἤνοιξε τὰς φλέβας του ἐντὸς λουτροῦ, ὅτε δὲ ἀνεγνωρίσθη τὸ πτῶμα του, εἶδον ὅτι ἐκράτει φιάλην αἰθέρος. Ὁ ἀτυχὴς ἐφευρέτης ἠθέλησε νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅπως ἀποθάνῃ τὴν ἀνακάλυψιν, δι' ἧς ἤλπισε νὰ δοξασθῇ.

Ὁ θάνατός του οὐδεμίαν ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, οὐδεὶς ἐλυπήθη οὐδὲ ἔκλαυσεν αὐτόν. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ὁ **Jackson** ἐλάμβανε παρὰ τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας τὸ ὑπὸ τοῦ **Montyon** ὁρισθὲν βραβεῖον, ὁ δὲ Μόρτων ἤθροιζε τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν *δικαιωμάτων* του κέρδη.

Ἥττον ἀγνώμονες αἱ μέλλουσαι γενεαὶ, λέγει ὁ **Figuier**, θέλουσιν ἀναφέρει μετ' εὐγνωμοσύνης, ἅμα δὲ καὶ οἴκτου, τὸ ὄνομα τοῦ ἀτυχοῦς ἀνδρὸς, ὅστις ἀφοῦ ἐπροίκισε τὴν ἀνθρωπότητα δι' ἀθανάτου εὐεργετήματος, ἀπέθανεν ἐξ ἀπελπισίας εἴς τινα γωνίαν τοῦ νέου κόσμου».

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΓΤΕΟΓ

ΟΙ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΙ

ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα.

Τὰ πρῶτα ἴχνη τῆς φαρμακευτικῆς ἀναφαίνονται παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ Αἰγυπτίοις, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου παρ' Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Ἕλλησιν. Οἱ ἱεροφάνται τῶν πρώτων τούτων ἐθνῶν ἐνησχολοῦντο ἐν τῇ ἐρεύνῃ τῆς περιστοιχούσης αὐτοὺς φύσεως καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν φυσικῶν προϊόντων πρὸς μακροβιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἱερεῖς τῶν Ἰνδῶν καὶ Αἰγυπτίων ἦσαν οἱ θεραπεύοντες τὰ τραύματα καὶ τὰς νόσους, διὸ καὶ κατεγίνοντο εἰς τὴν σπουδὴν καὶ ἐξακρίβωσιν τῶν ἰδιοτήτων τῶν φυτῶν. Ἦσαν δὲ παρ' αὐτοῖς γνωστὰ πολλὰ τῶν φυτικῶν φαρμάκων, ὡς ἡ σμύρνα, ἡ μαστίχη, τὸ ὀλίβανον, τὸ μοσχοκάρυον, ἡ κανέλλα καὶ τινα ἄλλα.

Οἱ Ἕλληνες μετὰ ταῦτα ἔμαθον τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην εἰς τοὺς ναοὺς τῶν Αἰγυπτίων. Οἱ μᾶλλον διακεκριμένοι ἰατροὶ τῶν Ἑλλήνων ὡς ὁ Ἱπποκράτης καὶ Πυθαγόρας, κατεσκεύαζον καὶ διένεμον φάρμακα, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι αἱ ἐργασίαι αὗται ἐγίνοντο παρ' ἄλλων ἀνθρώπων ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν αὐτῶν.

Ἐκ πλειοτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων ἐξάγεται πρὸς τούτοις ὅτι οἱ μετὰ τὸν Ἱπποκράτην ἰατροὶ εἶχον ἰδιαίτερα φαρμακεῖα, ἰατρεῖα καλούμενα, ἐν οἷς ἐξετέλουν χειρουργικὰς ἐργασίας καὶ ἐπώλουν φάρμακα· οἱ δὲ τῆς ἐποχῆς ἐ εἴνης ῥιζοτόμοι ἐνησχολοῦντο μὲ τὰς τῶν φαρμάκων παρασκευὰς διδαχθέντες παρὰ τῶν τότε ἰατρῶν τὴν συλλογὴν καὶ χρησιμοποίησιν τῶν φαρμακευτικῶν φυτῶν. Τινὲς τῶν ῥιζοτόμων τούτων ὡς λ. χ. Τρασίας ὁ ἐκ Μαντινείας, ὁ Εὔδαμος καὶ τινες ἄλλοι διεκρίθησαν ἰδίως διὰ τὰς βοτανικὰς των γνώσεις συγγράψαντες μάλιστα καὶ τινα περὶ φυτολογίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους περίπου 350 π. Χ. ἐκλήθησαν οἱ ῥιζοτόμοι οὗτοι φαρμακοπῶλαι, ὄνομα ὅπερ ἔλαβε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης βραδύτερον παρὰ τοῦ Ἐπικούρου, καθότι ἐνησχολεῖτο καὶ οὗτος κατὰ τὴν νεότητά του εἰς τὴν συλλογὴν καὶ πώλησιν φαρμακευτικῶν φυτῶν.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν κατακτήσεων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐν Ἰνδίαις, Περσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ 300 περίπου π. Χ., ηὔξησε τὸ ποσὸν τῶν ἐγνωσμένων φαρμάκων διὰ πολλῶν νέων καὶ ἐγκαθιδρύθη ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Πτολεμαίων ἰατρικὸν σχολεῖον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῷ τότε κέντρῳ τοῦ ἐμπορίου, τῆς ναυτιλίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν· ἐπεκτάθησαν αἱ γνώσεις τῆς ἰατρικῆς, ἥτις

καὶ ὑποδιηρέθη εἰς τὸν χειρουργικὸν διαιτητικὸν καὶ φαρμακευτικὸν κλάδον.

Πλεῖστοι ὅσοι ἐνησχολοῦντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μετὰ θαυμαστοῦ ζήλου εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φαρμάκων, καὶ ἡ ἱστορία διετήρησε τὰ ὀνόματα τινῶν συγγραψάντων ἐπὶ τούτων· οὕτω λ. χ. 200 π. Χ. Μαντίας ὁ Ἡρόφιλος συνέγραψε βίβλον περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν φαρμάκων καὶ τῶν τότε διασημοτέρων φαρμακείων· ὡσαύτως ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἡρακλείδης ὁ Ταράντιος καὶ Ἔρως ὁ ἐκ τῆς Καππαδοκίας συνέγραψαν ἀμφότεροι περὶ φαρμακευτικῆς, πλουτίσαντες οὕτω τὰς περὶ τῶν φαρμάκων γνώσεις.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ ἑλληνικῶν ἀποικιῶν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐνησχολήθησαν καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην θεωροῦντες ὡς σπουδαιότατον αὐτῆς κλάδον τὸν περὶ τὰς φαρμακευτικὰς ὕλας ἀσχολούμενον. Τινὲς τῶν ἐν Ῥώμῃ ἰατρῶν ὡς ὁ Σεριδόνιος, ὁ Λάργος, ὁ Διοσκορίδης, ὁ Γαληνὸς καί τινες ἄλλοι συνέγραψαν περὶ καταγωγῆς, κατασκευῆς καὶ χαρακτήρων τῶν φαρμακευτικῶν οὐσιῶν. Ἡ τότε ἐντελὴς κατάστασις τῆς ἰατρικῆς καταφαίνεται ἔκ τινος μέχρι τῆς σήμερον γνωστοῦ φαρμάκου ἑνὸς τῶν διασημοτέρων τῆς Ῥώμης ἰατρῶν, ἤτοι τῆς Θηριακῆς τοῦ Ἀνδρομάχου, πρὸς παρασκευὴν τοῦ ὁποίου ἐχρησιμοποιοῦντο ὑπὲρ τὰς 60 οὐσίας, ὧν αἱ πλεῖσται ἐκέκτηντο ἐναντίαν ἰαματικὴν ἐνέργειαν.

Ἕνεκα δὲ τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς ἰατρικῆς ἀστυνομίας παρὰ Ῥωμαίοις, πλεῖστοι ὅσοι ἀγύρται καὶ ἐμπειρικοὶ ἐπλημμύρησαν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν· οἱ λεγόμενοι **Aromatopoli, Seplesarii, Unguentarii, Pigmentarii Medicamentarii** ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, δὲν ἦσαν εἰμὴ ἄθροισμα ἀγυρτῶν καὶ φαρμακεμπόρων ἐμπειρικῶν, οἵτινες ἔφεραν δυστυχῶς οὐκ ὀλίγην σύγχυσιν εἰς τὴν καθόλου ἰατρικὴν ἐπιστήμην.

Μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς ἰσχύος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας καὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Οὔνων καὶ Γότθων ἐν αὐτῇ κατέπεσε καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ ἰατρική. Κατὰ τὸν ἕβδομον ὅμως αἰῶνα κατακτήσαντες οἱ Ἄραβες τὴν Ἑλλάδα καὶ Αἴγυπτον συνήθροισαν τοὺς θησαυροὺς τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν μετὰ μεγάλης ἀκριβείας ἕνεκα τοῦ ζήλου, ὃν εἶχον οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν πρὸς τὰς ἐπιστήμας· ἐγκαθίδρυσαν βιβλιοθήκας καὶ σχολεῖα, περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ ὀγδόου αἰῶνος τὴν ἐν **Bagdat** διάσημον Ἀκαδημίαν. Ἐσύστησαν νοσοκομεῖα, διωργάνωσαν ἰατρικὴν ἀστυνομίαν, καὶ πρὸς εὐκόλυνσιν τῆς ἰατρικῆς διδασκαλίας κατήρτισαν αὐτόθι καὶ τὸ πρῶτον δημόσιον Φαρμακεῖον.

Μετὰ ἀξιεπαίνου ζήλου ἐνησχολήθησαν οἱ Ἄραβες εἰς τὰ τῆς χημείας καὶ φαρμακευτικῆς καὶ συνεπείᾳ τῆς εἰσαχθείσης ἰατρικῆς ἀστυνομίας ἀνετέθη ἡ κατασκευὴ τῶν φαρμάκων εἰς ἰδιαιτέρους καὶ παρὰ τῆς ἀρχῆς διορισθέντας φαρμακοποιοὺς ἐπιτηρουμένους παρ' αὐτῆς πρὸς κώλυσιν τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰσαχθεισῶν νοθεύσεων τῶν φαρμάκων. Διὸ καὶ εἰς τοὺς Ἄραβας ὀφείλεται ἡ πρώτη τῆς Φαρμακευτικῆς βελτίωσις.

Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατεγίνοντο ἰδίως εἰς τὴν χημείαν, καὶ ὁ κύριος αὐτῶν σκοπὸς ἦτο ἡ ἐξ ἄλλων μετάλλων κατασκευὴ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἡ ἀνεύρεσις φαρμάκων πρὸς ἐπέκτασιν τῆς ζωῆς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην συνεγράφησαν καί τινα βιβλία, ἤτοι φαρμακοποιΐαι, ἀντιδοτήρια τάξεις καὶ κανονισμοὶ διὰ τοὺς φαρμακοποιούς. Ἡ μετὰ ταῦτα κατάκτησις τῆς Ἱσπανίας ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα καὶ αἱ σταυροφορίαι κατὰ τὸν 11ον μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος μετέφερον τὰς ἀραβικὰς συνηθείας καὶ τὴν ἀραβικὴν σοφίαν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ οὕτω διεδόθη καὶ ἐγκαθιδρύθη ἐν Εὐρώπῃ ἡ φαρμακευτικὴ ἐπιστήμη· ἡ καταγωγὴ δ' αὕτη τῆς ἐπιστήμης βεβαιοῦται καὶ ἐκ πολλῶν ἀραβικῶν ὀνομασιῶν τῶν φαρμάκων, αἵτινες καὶ μέχρι τῆς σήμερον παρέμεινον λ. χ. **Alcohol Naphta Alkali Roob Syrup Camphor** κτλ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πρώτου χριστιανισμοῦ εἰς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδευσις εἶχε ἀνατεθῆ τοῖς μοναχοῖς οὗ ἕνεκα τὰ Μοναστήρια τῶν Βενεδεκτίνων εἰς τὸ **Monte-cassino** καὶ εἰς τὸ **Salerno**, ἀμφότερα ἐν Ἰταλίᾳ, ἦσαν ἕνεκα τῆς θέσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ των, τὰ κυριώτερα καταφύγια διὰ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τραυματισθέντας σταυροφόρους. Ἕνεκα τῆς ἀξιολόγου ταύτης ἀφορμῆς οἱ μοναχοὶ τῶν ἱδρυμάτων τούτων ἐξησκήθησαν σπουδαίως ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ ἀποκατεστάθησαν περιώνυμοι διδάσκαλοι, χρησιμεύσαντες εἶτα εἰς τὰς αὐτόθι συσταθείσας ἰατρικὰς σχολάς, αἵτινες μεγάλης ὑπολήψεως ἀπελάμβανον κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα. Ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος ὁ δεύτερος μέγας τὸ πνεῦμα, τὴν καρτερίαν, καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν, διάσημος διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν πολλῶν ἐπιστημονικῶν καταστημάτων, ἐτροποποίησε τὴν ἀραβικὴν ἰατρικήν, διέταξε καὶ παρέσχε κανόνας ἰατρονομικούς, τοὺς ὁποίους αἱ πλεῖσται τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐπικρατειῶν βραδύτερον ἀπεδέξαντο.

Συνεπείᾳ αὐτῶν οἱ ἰατροὶ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ἐπισκέπτωνται διὰ τριετίαν τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ νὰ ὑποβάλλωνται μετὰ ταῦτα εἰς ἐξέτασιν καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ τίτλου **Magister**. Πρὸς τούτοις ἐγκαθιδρύθησαν ἰδιαίτερα φαρμακεῖα, **Stationes** τότε ἐπικαλούμενα, δὲν ἦτο δ' ἐπιτετραμμένον οἱ ἰατροὶ νὰ κατέχωσι τοιαῦτα ἢ νὰ συναιτερίζωνται μετὰ τῶν ἐχόντων ταῦτα. Οἱ φαρμακοποιοὶ **Confectionarii** τότε καλούμενοι ὑποχρεοῦντο πρὸς λῆψιν ἀποδείξεως περὶ τῆς ἱκανότητός των ἐκ μέρους τοῦ ἰατρικοῦ συμβουλίου καὶ ὡρκίζοντο ἵνα κατασκευάζωσι φάρμακα κατὰ τὸ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὁρισθὲν *ἀντιδοτάριον* τῆς σχολῆς τοῦ **Salerno**.

Ἡ σύστασις φαρμακείων ἐπετρέπετο εἴς τινας πόλεις μόνον· ἐπιτροπὴ δὲ ἐκ τριῶν διασήμων ἀνδρῶν εἶχεν ἀναλάβει τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν φαρμακείων καὶ καταγγελίας πάσης νοθεύσεως προερχομένης ἐξ αἰσχροκερδείας.

Τὸ ἔξοχον τῶν ἰατρικῶν τούτων διατάξεων ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς πείρας, διὸ καὶ ἀπεμιμήθησαν τούτους καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς μετὰ ταῦτα ἐπικρατείαις. Ἐν **Montpelier** ἐσυστήθη τὸν 15 αἰῶνα, καὶ ἐν Παρισίοις τὸν 13 αἰῶνα ἰατρικὸν σχολεῖον. Ἐσυστήθησαν δὲ ταυτοχρόνως καὶ φαρμακεῖα ἀπαγορευθείσης τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἀγυρτικοῦ ἐπαγγέλματος τῶν τότε φαρμακοποιῶν καὶ βοτανεμπόρων, **Apothekarii et Herbarii**. Τὸν 14 καὶ 15 αἰῶνα συνεστήθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχεδὸν εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπικρατείας κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἰταλῶν καὶ Γάλλων φαρμακεῖα. Ἐν Λονδίνῳ συνεστήθη τὸ πρῶτον φαρμακεῖον τὸ 1344 ἐν Λειψίᾳ, τὸ 1409 καὶ ἐν Βερολίνῳ τὸ 1488.

Τὰ ἐν Γερμανίᾳ φαρμακεῖα καθιδρύθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἡ διεύθυνσις δὲ τῶν ἱδρυμάτων τούτων ἀνετέθη εἰς ἄνδρας ἐν Ἰταλίᾳ σπουδάσαντες, οἵτινες ἐπρομηθεύοντο τὰ πλεῖστα τῶν φαρμάκων ἁπλῶν τε καὶ συνθέτων ἐξ αὐτῆς.

Ἡ πρακτικὴ τάσις μέχρι τοῦ 15 αἰῶνος ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν φυτῶν πρὸς κατασκευὴν νέων ἰαματικῶν μέσων, ὡς καὶ τὴν παραγωγὴν θαυμασίων φαρμάκων.

Ἀφοῦ ὅμως ἡ παιδεία ἐξηπλώθη, ἐσυστήθησαν τὸν 14 αἰῶνα ἐν Βιέννῃ Ἐδελβέργῃ, Λειψίᾳ καὶ ἄλλαις πόλεσι Πανεπιστήμια, δι' ὧν ἡ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης διδασκαλία ἀποκατέστη κοινοτέρα. Ἕνεκα τῆς σπουδῆς τῆς χημείας, ἥτις διεδόθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καίτοι κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν Ἀράβων, καὶ τῆς ἐμφανίσεως ἀνδρῶν ἐργασθέντων οὐ μόνον εἰς συγγραφὰς ἀλλὰ καὶ εἰς χημικὰς ἐφευρέσεις ὡς **Royer Bacco, Albert Bolstaedt, Baïmun dus Basileus Valentinus,** καὶ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας δι' ἧς ἠνεώχθη τὸ στάδιον τῶν ἐπιστημῶν, καὶ τῆς ἀνακαλύψεως τέλος τοῦ Νέου κόσμου παρασχόντος πληθὺν νέων πολυτίμων φαρμάκων, ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη σπουδαίως ἀνεδείχθη, νέα περίοδος δι' αὐτὴν ἠνεώχθη ὡς καὶ διὰ τὸν οὐσιώδη αὐτῆς κλάδον, τὴν φαρμακευτικήν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ηὐξήθησαν τὰ συγγράμματα τῆς φαρμακευτικῆς διὰ τῆς συγγραφῆς νέων φαρμακοποιῶν, ἰδίως δὲ διὰ τοῦ συγγράμματος τοῦ **Saladin von Aesculo** τοῦ ἀρχιάτρου τοῦ ἡγεμόνος τῆς Νεαπόλεως, ἐν ᾧ διαλαμβάνονται τινὲς κατάλληλοι συνθέσεις χημικοφαρμακευτικῶν σκευασιῶν καὶ περιγράφονται οἱ χαρακτῆρες τῆς γνησιότητος καὶ τῆς νοθεύσεως αὐτῶν.

Μεγάλως ἀνέδειξε τὴν φαρμακευτικὴν καὶ τὸ κατὰ τὰ 1484 εἰς Παρισίους ἐκδοθὲν φαρμακευτικὸν διάταγμα, δι' οὗ ἀπῃτεῖτο παρὰ τῶν φαρμακοποιῶν ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδευσις καὶ μετὰ ταῦτα αὐστηρὰ ἐξέτασις· ἐπετρέπετο δὲ εἰς αὐτοὺς ἡ παραχώρησις σημαντικῶν προνομίων καθότι ἐθεωροῦντο ἴσοι τοῖς μᾶλλον πεπαιδευμένοις ἀνδράσι καὶ ἀναγνωρίζοντο ὡς ἄξιοι τοῦ διορισμοῦ ἐν τοῖς ἀνωτέροις πολιτικοῖς ἀξιώμασιν.

Ὁ 16 αἰὼν ἦτο πλήρης προόδων διὰ τὴν φαρμακευτικήν. Τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα πολύτιμα συγγράμματα Ῥωμαίων, Ἑλλήνων καὶ Ἀράβων, πρότερον σπάνια ἀντίγραφα ὄντα, ἤδη ἐπολλαπλασιάσθησαν διὰ τῆς τυπογραφίας καὶ ἐσχολιάσθησαν ὑπὸ διαφόρων ἐπιστημόνων, ὥστε τοῖς πᾶσι καθίστατο εὔκολος ἡ προμήθεια τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ **Celsus**, τοῦ Διοσκορίδου, τοῦ Γαληνοῦ τοῦ Ὀρειβασίου, δι' ὧν διεδόθησαν αἱ γνώσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φαρμακευτικῆς τῶν ἀρχαίων· ὁ ἔρως πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ηὔξησε σπουδαίως καὶ ὁ τῶν φαρμάκων θησαυρὸς πολυτρόπως ἐπλουτίσθη.

Α . . .

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΜΟΥ ΕΡΩΣ

Εἰκών.

I

Ὑπερηφάνως κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς μου τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου προσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Πανεπιστημίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ μου, ὅπως ἐγγραφῶ εἰς τὸ μητρῷον τῶν φοιτητῶν.

Ἡ ἡμέρα αὕτη δι' ἐμὲ εἶνε ἀξιοσημείωτος, καὶ διὰ πολλὰ μὲν ἴσως ἄλλα, ἀλλὰ καὶ διότι κατ' αὐτὴν εἶπον τὸ πρῶτον ψεῦδος . . . Παρηγορήσου, ἀρχάριε νεανία! γενόμενος δικηγόρος πολλάκις θὰ ἀναγκασθῇς νὰ ἀρνηθῇς τῶν πελατῶν σου τὰς γνησίας ὑπογραφάς! . . . Ἰδοὺ δὲ ποῖον ἦτο τὸ πρῶτον τοῦτο ψεῦδος: ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπογραμματέως πόσην περιουσίαν ἔχω, ἀπεκρίθην — ἀφοῦ αὐτός τε καὶ ὁ ἐγγυητής μου μὲ διεβεβαίωσαν ὅτι πρόκειται περὶ ἁπλοῦ τύπου — ὅτι ἔχω περιουσίαν 18 χιλιάδων δραχμῶν!!

Οἴμοι! οὔτε τάφον εἶχον ἰδιόκτητον!

Μέχρι τοῦδε δὲ ἀγνοῶ καὶ διατί μὲ ἠρώτησαν καὶ διατί ἀπεκρίθην οὕτω.

— Τί θὰ σπουδάσετε;

— *Νομικά!*

— Ὤχ! παιδί μου, τί καταλαβαίνετε ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπιστήμη... ἀλήμονο!!

Καὶ κινῶν τὴν κεφαλὴν ἔγραφε . . .

— Εἶνε ἐπιστήμη *εὑρεῖα* . . . εἶπον μὲ στόμφον νομιμοδιδασκάλου τοῦ μέλλοντος!

— Πολὺ καλά, φίλε μου . . . καλὴν πρόοδον σοῦ ἐπεύχομαι . . .

Ἀπήλθομεν.

Ὦ ὑπογραμματεῦ, ὑπογραμματεῦ, πόσον σὲ ἐνθυμήθην μετὰ ταῦτα καὶ σ' ἐδικαίωσα ὅταν εἷς ἀντίδικός μου μὲ ἐξηπάτησε δικάσας με ἐρήμην.. ἕτερος δὲ μὲ ἐξύβρισε.... ὅταν εἷς πελάτης μου οὐ μόνον δὲν μ' ἐπλήρωσεν, ἀν καὶ ἐκέρδισε τὴν δίκην, ἀλλ' εὐηρεστήθη νὰ μὴ ζημιωθῇ οὔτε τὰ χαρτόσημα! ὅταν ἕτερος εἷς τὸ Εἰρηνοδικεῖον μοῦ ἐνεχείρισε πομπωδῶς *φυσέκιον* περιέχον δύο δραχμὰς εἰς πεντάρας πάσης ἐθνικότητος καὶ ἐποχῆς.... Ἀλλὰ δὲν εἶχον ἄδικον καὶ ἐγώ· ὅταν προσῆλθον παρὰ Σοὶ πρὸς ἐγγραφὴν ἤμην ἁπλοῦς θεατής, μετὰ δὲ ταῦτα ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τότε δὲ μόνον εἶδα ὅτι αἱ ἀστραπαὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν εἰμὴ ῥητίνη, ὁ κεραυνὸς *τετεκὲς* ἀσπλάγχνως συρόμενος, ἡ βροχὴ κιβώτιον πλῆρες *φασολίων* καὶ *ῥεβιθίων*, ἡ σελήνη *λαδωμένο πανί*, αἱ φιάλαι αἱ πλήρεις Βορδιγαλλίου, Μαλάγας, Καμπανίτου καὶ Μαδέρας ξύλιναι.. τὰ χοιρομήρια χάρτινα... ὁ ἱππότης Ἀρμάνδος τυπογράφος καὶ ἡ Δόνα Βερενίκη πλύντρια..... Ἀλλ' εἰς τὸ προκείμενον.. Ἦτο τετάρτη ὥρα καὶ ἡμίσεια ὅτε ἐξήλθομεν τοῦ γραφείου, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδον ἐπὶ τοῦ προγράμματος ὅτι ἀπὸ τῆς 5ης μέχρι τῆς 6ης θὰ παραδώσῃ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ Καλλιγᾶς, δὲν ἠκολούθησα τὸν ἐγγυητήν μου, καὶ ἔμεινα μόνος μετὰ τῶν ἐντυπώσεών μου καὶ τῶν ὀνείρων τῆς ἡλικίας μου, περιπατῶν ἀπὸ τοῦ Ῥήγα μέχρι Γρηγορίου καὶ κροτῶν ἐπὶ τῶν λιθοστρώτων προπυλαίων τὰ ὑποδήματά μου καὶ τὴν ῥάβδον μου, ἣν τὸ πρῶτον ἤδη ἔφερον.

II

Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τέλους φοιτητής! Ἐῤῥέ σχολαστικὲ διδάσκαλε μὲ τοὺς καταλόγους καὶ τὰς ἀπουσίας σου, μὲ τοὺς κλήρους καὶ τὰς ἐξηγήσεις σου.. Τὰ ἔτη, ἐσκέφθην, παρέρχονται ταχέως· θὰ γείνω τελειόφοιτος... διδάκτωρ... ὑφηγητὴς ... καθηγητὴς ... μὰ δὲν εἶνε δύσκολον; δὲν εἶνε διόλου... ἰδοὺ καὶ ἡ Ἀκαδημεία.... Εἶνε πολύ... εἶνε πολύ... διατί πολύ; θὰ γίνω.... Τότε διῆλθον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου πάντα τὰ ἀξιώματα, πάντες οἱ νομοδιδάσκαλοι καὶ ἐν γένει πάντες οἱ σοφοί— διότι δὲν ἱκανοποιούμην γινόμενος μόνον νομικός, ἀλλ' ἤθελον νὰ γίνω καὶ φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς καὶ ῥήτωρ καὶ ποιητὴς καὶ μουσικός. —Εἶδον ὑποχωρούσας πρὸ ἐμοῦ τὰς σκιὰς τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Λυκούργου, τοῦ Γαΐου, τοῦ Παπινιανοῦ, τοῦ Οὐλπιανοῦ, τοῦ Ἡκύλου καὶ τοῦ Μοδεστίνου.... τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους.... τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Οὶγκὼ καὶ τοῦ Μολιέρου..., τοῦ Βελλίνη, τοῦ Δονιζέτη, τοῦ Βετόβεν, τοῦ Μόζαρτ καὶ τοῦ Γκουνώ... Καὶ πάλιν τοῦ Περικλέους καὶ πάλιν τοῦ Ἀριστοφάνους.... ἰδοὺ καὶ οἱ Γράκχοι καὶ ὁ Κλεισθένης, ἰδοὺ.... καὶ εἶτα πάλιν πάντες ὁμοῦ συγκεχυμένοι.... οἱ δὲ καθηγηταί μου μοῦ ἐφάνησαν, φυσικά, ἀνυπόφορα μορμολύκεια.... Ὦ! ὄνειρα, ὄνειρα τῶν ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν, ἅτινα τόσον ἀρέσκεσθε βασανίζοντα τὴν νεότητα, ποῖος ὀνειροκρίτης θὰ ἐξηγήσῃ τοὺς γρίφους σας; Βεβαίως ὅμως ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρεθῇ δὲν θὰ ἦνε ὀλιγώτερον ἀγυρτικὸς τοῦ ἐξηγοῦντος τοὺς νυκτερινοὺς συναδέλφους σας!... Ἀλλὰ τὸ ὡρολόγιον ἐσήμανε πέντε.... καὶ οἱ φοιτηταὶ συνωθοῦντο πρὸς τὴν Νομικὴν αἴθουσαν...

III

Ἐπλησίασα εἰς τὴν θύραν.... ἡ αἴθουσα ἦτο πλήρης, καὶ τὰ παράθυρα αὐτὰ ἦσαν κατειλημμένα.... δὲν ἐπροχώρησα ὅμως ὅπως εὕρω γωνίαν τινὰ κενήν, διότι τὴν δειλίαν μου ἐπηύξησε τὸ τιμωρηθὲν θάρρος δύο γειτόνων μου... ὁ εἷς ἦτο καλόγηρος, σπουδάζων, ὡς ἔλεγεν, εἰδικῶς κανονικὸν δίκαιον, μόλις δὲ εἰσῆλθε καὶ εὐθὺς ἐξερράγησαν παντοχόθεν ἐπανειλημμέναι κραυγαὶ «παπᾶ... παπᾶ....» συνοδευόμεναι ὑπὸ κροτῶν ποδῶν, χειρῶν καὶ ῥάβδων.... ὁ δεύτερος ἦτο φοιτητὴς ἐκ Σμύρνης φέρων εἰς τὰς χεῖρας *γάντια* καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν ὑψηλὸν ἐστιλβωμένον πίλον· μόλις εἰσῆλθε καὶ οὗτος καὶ οἱ αὐτοὶ κρότοι συνώδευσαν συγκεχυμένας κραυγάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο αἱ λέξεις, «Ψηλό, ψηλό»....

Αἴ! πῶς νὰ εἰσέλθω τόρα ὁ δυστυχὴς ἐγώ! Ἀπεπειράθην ἅπαξ, ἀλλ' ἤκουσα τοὺς παραστάτας μου δίδοντας διὰ τῶν χειλέων συνθηματικὸν ἦχον ὅμοιον ἐκείνου, ὃν ἀκούει τις ὅταν γέρων φιλῇ, κοχλίας τρώγεται, ἢ κύων προσκαλεῖται νὰ πλησιάσῃ, ἤθελον δὲ δι' αὐτοῦ νὰ εἰρωνευθῶσιν ἰδίως τὸ μικρὸν τοῦ ἀναστήματός μου... —διότι οὐδέποτε ὑπῆρξα γίγας—ὥστε εὐθὺς ὀπισθοχώρησα καὶ ἔκρυψα ταχέως τὴν κεφαλήν μου, ὡς χελώνη ἐπὶ τῇ θέᾳ διαβάτου... Ἀλλ' ἰδοὺ εἰσῆλθεν ὁ καθηγητὴς... ἕνα παρατεταμένον σ..... ἠκούσθη, καὶ πάντες ἀπεκαλύφθησαν, ἐνῷ οἱ πόδες κατεγίνοντο νὰ σβύσωσι τὰ ῥιφθέντα χαμαὶ σιγάρα. Ὁ καθηγητὴς ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ... δὲν ἤργησα ὅμως νὰ ἐννοήσω ὅτι δὲν ἐννοῶ — παρέδιδε δὲ καὶ συνέχειαν — καὶ ἰδοὺ ὅτι ἦτο εὐτύχημα ὅ,τι ἐθεώρουν ὡς δυστυχίαν, διότι πλησίον τῆς θύρας ὢν ἠδυνήθην εὐθὺς ν' ἀπέλθω λέγων κατ' ἐμαυτὸν «ἂς ὑπάγω νὰ συνεχίσω τὰ ὄνειρά μου, καὶ μεθαύριον προπαρασκευασθεὶς ἔρχομαι καὶ τὸν ἀκούω καλλίτερα»..... Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα ἀκόμη καὶ τὰς γριφώδεις φράσεις τοῦ καθηγητοῦ «ὁ ὑποκατάστατος τοῦ ὑποκαταστάτου εἶνε ὑποκατάστατος τοῦ κληρονόμου» (**Substitutus substituto est substitutus instituto**) ἔλεγε... Δυστυχὴς ἐγώ! Αἴ! Δὲν εἶχα δίκαιον νὰ φύγω!;

IV

Δὲν εἶνε κατάλληλος ἐδῶ ὁ τόπος διὰ νὰ κατατάξω τὰ ὄνειρά μου—εἶπα ἐξελθών. Ὁ ὁρίζων εἶνε πολὺ στενὸς καὶ τὰ ὄνειρά μου πολὺ μεγάλα... εἰς τὰς Στήλας, εἰς τὰς Στήλας!...

Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετ' ὀλίγον πρὸ τοῦ Ὀλυμπιείου ... ἀναπνέω, περιπατῶ ζωηρῶς... ἐπαναλαμβάνω καὶ κατατάσσω τὰ ὄνειρά μου... ἐκτυλίσσω τὰ σχέδιά μου, καὶ μετὰ χίλια πρωθύστερα δὲν ἐννοῶ ὅτι δὲν τελειώνουν ποτὲ ὡς ἀποτελοῦντα κύκλον ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους... Ἐν τούτοις οὐδὲν εὕρισκα δύσκολον, οὐδὲν ἀκατόρθωτον... εἶμαι νεώτατος, ἔλεγον, βλὰξ δὲν εἶμαι, ἔχω θέλησιν, καὶ εἶμαι μὲν ὀρφανός, ἀλλ' ἔχω πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς προστάτας... οἴμοι! δὲν εἶχον εἰσέτι ἀναγνώσει τὰς ἑξῆς γραμμὰς τοῦ Ἄϊνε· «Δὲν ἐδίσταζαν (οἱ πατρικοὶ φίλοι) νὰ μοὶ δώσουν ἀξιολόγους συμβουλάς· μὲ διεβεβαίωσαν περὶ τῆς ἀγάπης των καὶ μοὶ ὑπεσχέθησαν προστασίαν. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλα ταῦτα θὰ ἀπέθνησκον τῆς πείνης ἂν δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς ὑποθέσεις μου εἷς ἀξιόλογος ἄνθρωπος... Μοὶ ἔδωκε νὰ φάγω... Θὰ τῷ ἦμαι εὐγνώμων διὰ βίου. Τί κρῖμα ὅμως, νὰ μὴ δύναμαι νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶ... διότι ὁ ἀξιότιμος οὗτος ἄνθρωπος εἶμαι *ἐγὼ ὁ ἴδιος*».

Ἀλλ' ἔφθασα πλέον πρὸ τῆς γεφύρας τοῦ Σταδίου.... ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη δύσει.... τὸ φῶς ἦτο ἀμυδρότατον ἢ μᾶλλον ἦτο σκότος σχεδὸν, μάρτυρες μου ἔστωσαν αἱ νυκτερίδες, αἱ γλαῦκες καὶ πάντα τὰ νυκτόβια.... Ἀλλὰ τί βλέπω!.. Μελανείμων ἀμαζὼν προηγεῖται ἐμοῦ 100 περίπου βήματα... ὁ ἀὴρ πνέων ἄγει καὶ φέρει τὴν ποδήρη ἐσθῆτά της καὶ τὸν λεπτὸν καὶ μακρὸν ἐπενδύτην της.... ὁ ῥωμαντικὸς θροῦς αὐτῶν φθάνει μέχρι τῶν ὤτων μου... ἡ ξανθὴ καὶ μακρὰ κόμη της λυτὴ κυματίζει εἰς τοὺς ὤμους της... φέρει μικρὸν καὶ μέλαν πιλίδιον ἄνευ οὐδενὸς κοσμήματος... Γελοῖε, ἔχων τις τοιαύτην κόμην ἔχει ἀνάγκην κοσμημάτων;!

Τρέξατε καλλιτέχναι... μὴ ἀφίνετε τὸ πρότυπον αὐτὸ νὰ φύγῃ... θὰ σᾶς ἀπαθανατίσῃ... ἡ δόξα σας ἑκατὸν μόνον βήματα προηγεῖται ἐμοῦ... Ἰδοὺ, εἶπον, τὸ ἰδανικόν μου... ἰδοὺ ὁ ἔρως μου... «οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦσαι, θὰ σὲ ἀγαπήσω.... σὲ ἀγαπῶ.... σὺ θὰ ἦσαι ἡ Γρατσιέλλα μου, ἡ Φουρναρίνα μου, ἡ Λαύρα μου, ἡ Ἰουλία μου, ἡ Βιργινία μου»....

Ὀπίσω τὰ ἰδανικά μου καὶ τὰ ὄνειρά μου πάντα.... θὰ προηγηθῇ πάντων ὑμῶν ὁ ἔρως.... Σύ, ἄστρον μου, θὰ ἐνθαῤῥύνῃς τὰς μελέτας μου! τὸ μειδίαμά σου καὶ ἡ θωπεία σου, θεότης μου, θὰ διαλύῃ τὰς θλίψεις μου.... τὸ δὲ φίλημά σου, ἁγία μου καλλονή, θὰ μὲ διδάσκῃ τί εἶνε ἐπίγειος εὐτυχία!!....

Ἡ ἀμαζὼν ἐντούτοις ἐβάδιζεν ἀμαζωνικώτατα.... ἐγὼ δὲ ποῦ νὰ τὴν φθάσω!! Νὰ τῆς φωνάξω «στῆθι γόησσα!;» ὄχι.... ἐσκέφθην, τοῦτο θὰ ἦναι ἀπότομον καὶ προσβλητικόν.... Θὰ τὴν φθάσω.... ὅπου καὶ ἂν τὴν φθάσω.... θὰ τὴν ἴδω καὶ.... καὶ τότε βλέπομεν.... Ἐν τῷ μεταξὺ ἐν τούτοις ἂς συνθέσω τὸ πρῶτον μου ποίημα εἰς τὴν *ἄγνωστον*....

«Σὲ ἀγαπῶ μὲ ἔρωτα πλατωνικὸν καὶ θεῖον...
Ὡς Πυγμαλίων...
Ὦ ἄγνωστός μου καλλονή, ὦ καλλονὴ ἁγία
Καὶ οὐρανία...»

*
* *

Ἀρκεῖ... ἀρκεῖ... ἐσκέφθην, ἄλλοτε τὸ τελειόνω. Ἰδοὺ, τώρα δὲν ἀπέχω πλέον πολὺ αὐτῆς...διότι παραδόξως ἐστάθη ἐπ' ὀλίγον πρὸ τοῦ κτιρίου αὐτοῦ, ἴσως διὰ νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ ἀστέρος ἐκείνου... ἂς ἀποκαλυφθῶ καὶ ἂς προσποιηθῶ ὅτι ἀπευθύνομαι πρὸς τὴν ἀνατέλλουσαν Σελήνην ἀπαγγέλλων μεγαλοφώνως τὸν τελευταῖον στίχον.... Ἐμπρός....

Ὦ! ἄγνωστός μου καλλονή! ὦ καλλονή....

. . . . . .

Φρίκη!...ἐστράφη. Τί βλέπω!!! ἔχει βαθεῖαν γενειάδα καὶ φοβερὸν μύστακα...

Φεῦ! ἡ ἄγνωστός μου... ἡ λατρεία μου... ἦτο *Ῥιζαρίτης*!!

— Τι ἔχεις!... μοῦ λέγει ἀγρίως...

— Τίποτε... δὲν ἔχω... εἶχα...

— Μοῦ φαίνεται οὔτε εἶχες οὔτε ἔχασες, *χάγα*!..

Μεταβολή, ἑαυτέ μου... τρέξε μήπως ὁ σεβασμιώτατος μαθητὴς τοῦ Ῥιζαρείου σχολῆς σοῦ τὴς *βρέξῃ*!!.. ἔτρεξα...

V

Ἤμην πλέον ἐκτὸς βολῆς... ὅτε ἐστάθην... ἀνέπνευσα...ἐνθυμήθην ὅτι πεινῶ καὶ ἔφθασα εἰς τὴν οἰκίαν μου ὅπου μὲ περιέμενεν ἡ τράπεζα καὶ ἡ καλή μου μήτηρ...

Αὐτὸς ἦτο ὁ πρῶτός μου ἔρως!..

Ἀρά γε δὲν ἦτο καὶ ὁ τελευταῖος;!..

Οὕτω ἐναυάγησε τὸ πρῶτον ὄνειρον.

Ἀρά γε δὲν ἐναυάγησαν καὶ ἄλλα;!..

Ἀπαντήσατε σεῖς, φίλοι μου, εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο... σεῖς, οἵτινες μετὰ τριῶν ἐτῶν δικηγορικὴν ζωὴν μὲ συνεχάρητε διορισθέντα ὑπουργικὸν γραμματέα, καὶ μετὰ τριῶν μηνῶν νέαν ζωὴν μὲ συνελυπήθητε παυθέντα...

Δ. Γρ. Κ.

Η ΗΜΙΣΕΛΗΝΟΣ

Ἐπί τινων βυζαντινῶν νομισμάτων φαίνεται ἔνθεν μὲν ἡ Ἄρτεμις, βαστάζουσα τόξον καὶ φαρέτραν, ἔνθεν δὲ ἡ ἡμισέληνος καὶ ὑπεράνω αὐτῆς ἄστρον. Κατὰ τὸν 15 αἰῶνα γενόμενοι οἱ Τοῦρκοι κύριοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκόσμησαν διὰ τῆς ἡμισελήνου τὰς ἄκρας τῶν μιναρέδων καὶ τὰς σημαίας αὐτῶν. Τούτου ἕνεκεν ὑπέθεσαν πολλοί, ὅτι, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως, ἀνέλαβον οἱ Τοῦρκοι ὡς ἴδιον ἐθνικὸν σύμβολον τὸ

παλαιὸν σύμβολον τοῦ Βυζαντίου. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συνέταξε πολλοῦ ἀξίαν διατριβὴν ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Κοπεγχάγης καθηγητὴς τῆς ἱστορίας κ. Σχιέρν. Διαμφισβητῶν τὴν ὑπόθεσιν, παρατηρεῖ ἐν πρώτοις, ὅτι οἱ Τοῦρκοι οὐδέποτε οὐδαμῶς ἐπεδείξαντο σεβασμὸν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, κατέστρεψαν δὲ βανδαλικῶς τὰ καλλιτεχνικὰ μνημεῖα τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν μέσων αἰώνων. Ὑπάρχει βεβαίως περίπτωσις, ἐμπεδοῦσα ὁπωσδήποτε τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην, ἡ ἑξῆς· Πιστὸς θιασώτης τοῦ τελευταίου τῶν Παλαιολόγων ἦτο ὁ βενετὸς εὐπατρίδης Νικόλαος Βάρβαρος, γενναίως πρὸς τοὺς μαχητὰς Μωάμεθ τοῦ Β' ἀγωνισάμενος, καταλιπὼν δὲ μακρὰν ἔκθεσιν περὶ τῆς ἁμύνης τῆς πόλεως. Ὁ βενετὸς ἱστοριογράφος, περιγράφων τὴν μηνὶ μαΐῳ 1453 νυκτερινὴν ἐπίθεσιν τῶν Τούρκων, μνημονεύει προφητείας, ἥτις ὑπὸ τούτου μὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, κατὰ μείζονα δὲ πιθανότητα ἔλαβε τὴν ἀρχήν της ἔκ τινος ἐπεισοδίου, ὅτε τὸ Βυζάντιον ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Μακεδόνος. Κατὰ τὴν προφητείαν, ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν θὰ ἡλίσκετο ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐφ' ὅσον δὲν ἀνέτελλεν εἰς τὸν ὁρίζοντα τοσοῦτον ἐσκοτισμένη ἡ πλησιφαὴς σελήνη, ὥστε νὰ γείνῃ ὁρατὸς μόνον ὁ ἥμισυς δίσκος αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν τεκμηρίων καὶ ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων ὑπολογισμῶν τοῦ δανοῦ ἀστρονόμου Σιελλερούπ ὑπάρχει ἀναμφισβήτητον, ὅτι τῇ νυκτὶ τῆς 22 — 23 μαΐου 1453, ὅτε ἑάλω ἡ Κωνσταντινούπολις, συνέβη ἔκλειψις σελήνης, ὑπ' ἄλλων μὲν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀγνοηθεῖσα, ὑπὸ δὲ τοῦ Μορδμὰν καὶ ἄλλων διαμφισβητηθεῖσα. Ἡ διήγησις τοῦ Βαρβάρου, συμφωνοῦσα πλὴν ἐσταται πρὸς τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν, ἔτι μᾶλλον φαίνεται ἀξιόπιστος, ὁπόταν λέγῃ, ὅτι ἐμβρόντητοι ἔμειναν ἐπὶ τῇ ἐκλείψει τῆς σελήνης οἱ Ἕλληνες, ἔξαλλοι δὲ ὑπὸ χαρᾶς οἱ Τοῦρκοι, ἐκλαβόντες αὐτὴν οἰωνὸν τῆς προσεχοῦς νίκης των. Οὐδαμῶς λοιπὸν παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ θὰ ἦτο, ἂν οἱ Τοῦρκοι, ἐξ εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἐπὶ τῷ θριάμβῳ χαρᾶς ὁρμώμενοι, προσελάμβανον εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ ἐθνικὰ αὐτῶν σύμβολα τὴν κατὰ τὸ ἥμισυ σκοτισθεῖσαν σελήνην. Ἀλλ' ὁ κ. Σχιὲρν εὐλόγως διατείνεται, ὅτι ἡ τουρκικὴ ἡμισέληνος οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ προμνημονευθὲν ἐπεισόδιον, διὰ τὸν ἁπλοῦν λόγον, ὅτι ἦτο σύμβολον τῶν Ὀσμάνων Τούρκων, πρὶν οὗτοι καταλύσωσι τὸ βυζαντινὸν κράτος, καὶ δὴ καὶ πρὶν ὑπερβῶσι τὰ τῆς Ἀσίας ὅρια. Ὁ σουλτάνος Ὀρχὰν (1326—1360) προσήλωσεν ἀργυρᾶν ἡμισέληνον εἰς τὴν ἐρυθρὰν σημαίαν, ἣν ἐδωρήσατο τοῖς στρατοῖς αὐτοῦ καὶ μάλιστα τοῖς Γεννιτσάροις. Πολλῷ δὲ πρότερον τοῦ Ὀρχὰν, ὁ σουλτάνος Μωάμεθ Τεκὲς (1192—1200) ἐκόσμησε δι' ἡμισελήνου τὴν σκηνήν του, ὅτε ἦρχε τῶν Τούρκων τοῦ Χουαρεζμ, ὧν τὸ βασίλειον εἶχεν ἱδρυθῆ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ βασιλείου τῶν Σελζούκων. Ἐὰν οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ζήτημα ἀναφύεται, πόθεν ἔλαβον οἱ Τοῦρκοι τὴν ἡμισέληνον; Ὁ ἀναλογιζόμενος ὁπόσον ζενῶς συνδέονται τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα πάντων τῶν μωαμεθανικῶν φύλων μετὰ τοῦ θρησκεύματος αὐτῶν, θὰ ἀνεζήτει τὴν γένεσιν τοῦ συμβόλου ἐν αὐτῷ τῷ Ἰσλάμ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ Ἰσλὰμ εἶνε ῥητὴ διαμαρτύρησις κατὰ τοῦ Σαβαϊσμοῦ καὶ τῆς ἀστερολατρείας του, ἀπίθανον φαίνεται, ὅτι ὁ Μωάμεθ ἔδωκε τοῖς ὀπαδοῖς του σύμβολον ἓν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἀφ' οὗ αὐτὸς τοὺς ἐδίδαξε «νὰ μὴ κλίνωσι γόνυ μήτε πρὸ τοῦ ἡλίου, μήτε πρὸ τῆς σελήνης, ἀλλὰ πρὸ τοῦ δημιουργήσαντος ἀμφότερα Θεοῦ», καὶ ἀφ' οὗ τὸ «σαντσὰκ σερίφ» ἤτοι ἡ τοῦ Προφήτου ἱερὰ σημαία οὐδεμίαν φέρει ἡμισέληνον. Οἱ Τοῦρκοι, πρὶν προσέλθωσιν εἰς τὸ Ἰσλὰμ, ὀλίγον ἢ οὐδὲν κατὰ τὴν θρησκείαν διέφερον τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἀλταϊκῆς φυλῆς, Τουγκουσίων, Μογγόλων, Σαμογετῶν, Φίννων κ.λ. ὡμολόγουν δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐν τῇ βορείῳ Ἀσίᾳ εὐρέως διαδεδομένου Σχαμανισμοῦ. Αὐτὸς ὁ Τσιγκὶς Χὰν, ὁ ἀκμάσας περὶ τὴν λῆξιν τοῦ 12 αἰῶνος, δὲν ἦτο μωαμεθανός. Ὀπαδὸς τοῦ Προφήτου ἐγένετο μόλις ὁ ἔγγονος ἐκείνου καὶ πλεῖστα ἄλλα τῶν ὁμοφύλων στιφῶν, μεθ' ὧν ὁ μάχιμος ἡγεμὼν τῷ 1209 ἐξεπόρθησε τὸ μέγα σινικὸν τεῖχος καὶ ἵδρυσε τὸ βασίλειον τῶν Μογγόλων πρὸς βορρᾶν τῆς Σινικῆς. Ὁ τὰ κατορθώματα τούτου ἱστορήσας σύγχρονος Μεγκχούγκ ἐκ Σινικῆς διαβεβαιοῖ, ὅτι ἡ μεγάλη τῶν Τατάρων πολεμικὴ σημαία εἶχεν ἐννέα λευκοτάτας ἵππων οὐρὰς *καὶ τὴν ἡμισέληνον*, ἥτις διὰ τοῦτο οὔτε ἑλληνικὴ εἶνε, οὔτε ἀραβική, ἀλλ' ἀλταϊκή. Ἀλταϊκὰ ὡσαύτως εἶνε πολλὰ ἔθιμα καὶ παραδόσεις Τούρκων καὶ Τατάρων τῆς νοτίου Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, οὐδὲν κοινὸν ἔχοντα πρὸς τὸ Ἰσλάμ· λ. χ. αἱ ἐκστάσεις, αἱ χειρονομίαι καὶ οἱ κρωγμοὶ τῶν δερβίσιδων, ἡ μαλάκυνσις ὠμοῦ κρέατος ὑπὸ τὰ ἐφίππια, ἡ σφαγὴ τοῦ βασιλικοῦ ἵππου ἅμα τῇ τελευτῇ τοῦ σουλτάνου, ἡ πρόσληψις κυναρίων εἰς φυλακὴν τῶν σκηνῶν, αἱ πεχνηταὶ πυραμίδες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν φονευομένων πολεμίων κ.λ.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΣ «ΦΙΓΑΡΩ»

Κατὰ τὸν δημοσιευθέντα ἐσχάτως ἀπολογισμὸν τῆς γνωστῆς ἐφημερίδος τῶν Παρισίων «Φιγαρὼ», αἱ εἰσπράξεις τῆς ἐφημερίδος ταύτης, διὰ τὸ ἔτος 1880, ἀνῆλθον εἰς φρ. 5,919,000, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς φρ. 3,614 000, εἰς τοὺς μετόχους δ' αὐτῆς διενεμήθη τὸ καθαρὸν κέρδος φράγ. 2, 305,000. Ἐκ τῶν ἐσόδων, φρ. 2,116,000 προέκυψαν ἐκ συνδρομῶν, φρ. 2,178,000 ἐκ πωλήσεως φύλλων καὶ φρ. 1,625,000 ἐξ εἰδοποιήσεων. Κατὰ τὸ 1880 τὸ «Φιγαρὼ» ἐδαπάνησε: φρ. 1, 889,000 διὰ χάρτην, τυπωτικὰ καὶ φόρον, φρ. 38,000 δι' ἔξοδα ταινιῶν, φρ. 362,000 διὰ ταχυδρομικά, φρ. 485,000 διὰ σύνταξιν, φρ. 257, 000 διὰ μισθοδοσίαν ὑπαλλήλων διεκπεραιώσεως κλ. φρ. 580,000 διὰ διάφορα ἔξοδα. Κατὰ μέσον ὅρον τὸ «Φιγαρὼ» δημοσιεύει καθ' ἑκάστην 78,000 φύλλα. Ω.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δικηγόρος τις ἐπρόκειτο νὰ ὑπερασπισθῇ κιβδηλοποιόν. Τὸ ἔγκλημα ἦτο σοβαρὸν καὶ αὐταπόδεικτον.

— Μὰ πῶς, λέγει εἰς τὸν πελάτην του, κατήντησες ἕως εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν, νὰ κάνῃς κίβδηλα νομίσματα;

— Ἄ, κύριε, λέγει ὁ κατηγορούμενος, δὲν εἰξεύρεις πόσον εὔκολον εἶνε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἀποκτήσῃ τις τὰ γνήσια;

* * *

Ἐσχάτως ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ συνάθροισις πιστῶν ὑπῆρχεν ἔν τινι πρεσβυτεριανῷ ναῷ, ὁ δὲ ἱερεὺς, ἀφοῦ πρῶτον ἐπεκαλέσθη τὴν ἐλεημοσύνην τῶν παρεστώτων, ἔδωσε τὸν πῖλόν του ἵνα περιφέρωσιν αὐτὸν πρὸς σύναξιν τῶν προσφορῶν.

Ὁ πῖλος, ἀφοῦ ἔκαμε τὸν γύρον ὅλον τοῦ ναοῦ, ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἱερέα, χωρὶς νὰ περιέχῃ ὀβολόν.

Τότε οὗτος ἀναστρέφων αὐτὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὅπως δείξῃ ὅτι δὲν περιέχει τίποτε, ἀναφωνεῖ μετὰ ζέσεως·

— Σὲ εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ὅτι μοῦ ἐφύλαξες τὸ *καπέλο* μου, ἀφοῦ ἐπέρασεν ἀπὸ τὰ χέρια τοιαύτης δημηγύρεως.

* * *

Κουρεύς τις ἔκαμνε τὴν ἑξῆς παρατήρησιν περὶ τῶν πελατῶν του:

Εἰς τὰ σαράντα τὰ γένεια τῶν περισσοτέρων ἔχουν χρῶμα ὡσὰν *ἀλατοπίπερο*, εἰς τὰ πενήντα, ὡσὰν ἅλας καθαρόν· εἰς τὰ ἑξήντα πολλῶν γίνονται πάλιν καθαρώτατα μαῦρα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ποίαν νὰ τάμῃ τις τοῦ βίου τρίβον; Ἐν μὲν τῇ πολιτείᾳ διενέξεις καὶ πράξεις χαλεπαί· ἐν οἴκῳ δὲ φροντίδες, ἐν ἀγροῖς δ' ἱδρὼς καὶ κάματος· ἐν θαλάσσῃ τρόμος, ἐν δὲ τῇ ξενιτείᾳ, ἂν μὲν ἔχῃς τι, φόβος, ἂν δὲ ἀπορῇς, θλῖψις καὶ στενοχωρία. Ἔγγαμος εἶσαι; πόσαι φροντίδες καὶ μέριμναι! Εἶσαι ἄγαμος; θὰ ζῇς ἐν ἐρημίᾳ. Τὰ τέκνα, πόνοι· ἐλλιπὴς ὁ ἅπαις βίος. Ἡ νεότης ἄφρων· τὸ δὲ γῆρας πάλιν ἀδρανές. Καὶ λοιπὸν προτιμότερον θὰ ἦτο ἢ νὰ μὴ γεννηθῇ τις ἢ γεννώμενος αὐτίκα ν' ἀποθνήσκῃ. (Ποσείδιππος).

Ἀπάντησις.

Παντοίαν τοῦ βίου τάμε τρίβον. Ἐν μὲν τῇ πολιτείᾳ δόξα καὶ πράξεις γενναῖαι· ἐν τῷ οἴκῳ ἀνάπαυσις, ἐν δ' ἀγροῖς φύσεως χάρις· ἐν τῇ θαλάσσῃ κέρδος, ἐν δὲ τῇ ξενιτείᾳ, ἂν μὲν ἔχῃς τι, τιμή· ἂν δὲ ἀπορῇς, οὐδεὶς γνωρίζῃ τοῦτο. Εἶσαι ἔγγαμος; ἔχεις οἶκον ἄριστον· ἂν δὲ ἄγαμος, ζῇς ἔτι ἐλαφρότερον. Τὰ τέκνα χαρά· ἄφροντις δ' ὁ ἅπαις βίος. Ἡ νεότης ῥώμη καὶ σφρῖγος· σεβάσμιον δὲ πάλιν τὸ πολιὸν γῆρας. Δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν προτιμότερον νὰ μὴ γεννηθῇ τις, ἢ νὰ ἀποθάνῃ γεννώμενος. Πάντα τοῦ βίου εἶν' εὐχάριστα. (Μητρόδωρος).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρό τινος χρόνου ἀπεβίωσεν ἐν Wakefield τῆς Σκωτίας ὁ Μάρκος Φὶρθ, διευθυντὴς ἑνὸς τῶν μεγίστων μαχαιροποιείων ἐν Σκωτίᾳ. Ὁ φιλανθρωπότατος οὗτος τῶν νεωτέρων χρόνων ἀνήρ, ἐφάμιλλος πολλῶν ἄλλων, κατέλιπε περιουσίαν ἑνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν στερλινῶν. Ἐγεννήθη ἐν Sheffield τῷ 1817· εἰργάσθη τὸ πρῶτον ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης παρά τινι μαχαιροποιῷ τῆς πόλεως ταύτης, ἔπειτα δ' αὐτὸς οὗτος ἵδρυσεν ἐργοστάσιον καὶ ἐσχημάτισε μετά τινα ἔτη σημαντικὴν περιουσίαν. Ἐξελέχθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του δήμαρχος τῆς πόλεως Sheffield καὶ ἀρχηγὸς τῆς συντεχνίας τῶν μαχαιροποιῶν· τοῦτο τὸ δεύτερον ἀξίωμα θεωρεῖται ὡς ἡ μεγίστη τῶν τιμῶν, ἡ δυναμένη ν' ἀποδοθῇ εἴς τινα, διότι ὁ ἀρχηγὸς τῶν μαχαιροποιῶν ὑποδέχεται ἑκάστοτε τὸν ἡγεμόνα ἐρχόμενον εἰς ἐπίσκεψιν τῆς πλουσίας πόλεως, ἧς ἡ φήμη εἶνε παγκόσμιος ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν κοπτερῶν ἐργαλείων.

Πολλάκις ὁ Μάρκος Φὶρθ ὡμίλει περὶ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑπέστη ἐν ἀρχῇ τοῦ σταδίου του. Ἤρχισα, ἔλεγεν, ἐκ τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου ἐφοδίου καὶ διὰ κοπιώδους ἐργασίας. Διὰ τῆς τάξεως καὶ τῆς οἰκονομίας ἐπέτυχον. Ὁ πρῶτος κανὼν τοῦ βίου μου ἦτο νὰ ἐκτελῶ μόνος τὰ πάντα καὶ ν' ἀρχίζω τὴν ἐργασίαν μου ἓν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸ τῶν ἄλλων. Αὐτὸ τὸ τέταρτον τῆς ὥρας καθ' ὃ προηγούμην ἦτο τὸ σπέρμα τῆς χρυσῆς συγκομιδῆς, ἣν ἀπεκόμισα».

Δὶς ἐκλεχθεὶς ὡς ὑποψήφιος εἰς τὴν Βουλὴν τῶν κοινοτήτων, ἀπεποιήθη, ἐπιθυμῶν ν' ἀφιερωθῇ ὁλοθύμως εἰς τὸ ἔργον, οὗτινος ἀρχὴν ἐποιήσατο, τοῦ νὰ ἐπιτηρῇ τὰ ὑλικὰ συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων ἐν τῷ ἐργοστασίῳ αὐτοῦ.

Ἐν τοῖς ἱδρύμασιν, ἅτινα ἡ πόλις Sheffield ἐπιδεικνύει ἐκ τῆς μεγαλοδωρίας τοῦ Μάρκου Φὶρθ, εἶνε κατάστημα ἐν ᾧ διακόσιοι νέοι ἐκπαιδεύονται ἐντελῶς καὶ ἐν ᾧ οἱ κάτοικοι παρευρίσκονται εἰς ἐπιστημονικὰς ἀκροάσεις, γινομένας ἐν εὐρυχώρῳ αἰθούσῃ τοῦ καταστήματος, περιλαμβανούσῃ ὑπὲρ τοὺς 600 ἀκροατάς. Ἔκτισεν ὡσαύτως ἐν Raumoor γηροκομεῖον, ὅπου οἱ πτωχοὶ εὑρίσκουσι στέγην, θέρμανσιν, φωτισμὸν, καὶ λαμβάνουσιν οἱ μὲν ἔγγαμοι 10 σελίνια καθ' ἑβδομάδα, οἱ δὲ ἄγαμοι 7. Ὡσαύτως κατεσκεύασε μέγαν δημόσιον κῆπον, ὅπου οἱ ἐργάται τοῦ Sheffield ἔρχονται τὸ ἑσπέρας πρὸς ἀνάπαυσιν. Τέλος δὲ ἵδρυσε τὴν Σχολὴν τοῦ Φὶρθ, πρό τινων μηνῶν ἐγκαινιασθεῖσαν, ὅπου οἱ μαθηταὶ

διδάσκονται οἷα καὶ ἐν τοῖς πανεπιστημίοις μαθήματα, καὶ ἥστινος ἡ προίκισις ἀνέρχεται εἰς 20,000 λίρας στερλίνας.

Τῷ 1832 ἑπτὰ πλούσιοι κάτοικοι τῆς πόλεως Κιγκιννάτης ἔτρωγον ὁμοῦ· ἐπῆλθε δ' αὐτοῖς κατὰ τὸ γεῦμα ἡ σκέψις νὰ ἑορτάζωσιν ἐτησίως τὴν ἡμέραν τοῦ γεύματός των ἐκείνου διὰ γεύματος ὁμοίου διαρκοῦντος τοῦ βίου αὐτῶν.

Μετὰ τὸν θάνατον ἑνὸς τῶν μελῶν τῆς παραδόξου ταύτης Ἑταιρίας, ἀπερασίσθη τὸ κάθισμα αὐτοῦ νὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του καθὼς καὶ τὸ πινάκιον καὶ ἡ μερὶς, οἱ ἐπιζῶντες δὲ παρήγγειλον πάντοτε τροφὴν δι' ἑπτὰ πρόσωπα. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἔθεντο φιάλην οἴνου ἐν κιβωτίῳ, ὃν ἔμελλε νὰ πίῃ ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν. Ὁ διδάκτωρ Ἰωάννης Βαττιὲρ ἐξεπλήρωσε τὸ ὕστατον αὐτὸ ἔργον ἐνώπιον τῶν καθισμάτων τῶν ἀποθανόντων αὐτοῦ φίλων. Μόνος ἐν τῇ προσδιωρισμένῃ ὥρᾳ παρευρέθη εἰς τὴν συνέντευξιν, ἔχων περὶ αὐτὸν 6 καθίσματα κενά· τὸ περιώνυμον κιβώτιον ἀνεῴχθη, ἐπλήρωσε τὸ ποτήριόν του καὶ ἀπήγγειλε πρόποσιν εἰς τὸν θάνατον, συγκρούσας πρὸς ποτήρια ἀκίνητα τὸ ἰδικόν του.

Ὁ διδάκτωρ οὗτος Βαττιὲρ πρὸ μηνὸς ἀπῆλθε ν' ἀνεύρῃ τοὺς φίλους του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἀναπαύσεως, καὶ οὕτω τὸ «γεῦμα τῶν ἑπτὰ» ἔσχε τέλος.

Πόσον εἶνε μέγα τὸ κράτος τῆς φιλαργυρίας ἐπὶ τοῦ κατεχομένου ὑπ' αὐτῆς, καὶ εἰς τί δύναται νὰ τὸν ὠθήσῃ, μαρτυρεῖ τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον ὅπερ ἀναφέρει γαλλική τις ἐφημερίς.

Ὁ φιλάργυρος Ν... καίτοι ἔχων ὑπὲρ τὰς διακοσίας χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα, ἦτο τύπος τέλειος *ἐξηνταβελώνου*. Εἶχε τοσάκις προσκληθῆ εἰς γεῦμα ὑπὸ τῶν γνωρίμων του χωρὶς νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ οὔτε *ἕνα ποτήρι νερό*, ὥστε τελευταῖον οὐδεὶς προσεκάλει αὐτόν.

Τοῦτο ἐλύπησε σφόδρα τὸν καλόν μας φιλάργυρον, ὁ ὁποῖος ἐν τέλει ἔλαβε τὴν ἡρωϊκὴν ἀπόφασιν νὰ ἀλλάξῃ ἕξιν καὶ νὰ καλέσῃ ἅπαξ τοὺς φίλους του.

Ἅπαξ ἀποφασίσας τὸ πρᾶγμα ὁ Ν... ἔκαμε σημαντικὰς ἑτοιμασίας, καί τινα ἑσπέραν ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι προσκεκλημένοι παρεκάθηντο εἰς τὴν τράπεζάν του, ἐφ' ἧς παρετίθεντο τὰ ἐκλεκτότερα ἐδέσματα καὶ οἱ σπανιώτεροι οἶνοι.

Ἀλλὰ δὲν εἶχον τελειώσει τὸ γεῦμα, ὅτε κραυγαὶ ὀδυνηραὶ ἀκούονται εἰς τὴν αὐλήν· ὑπηρέτης τις εἰσελθὼν ὠχρὸς, ὁμιλεῖ χαμηλοφώνως εἰς τὸν ἀμφιτρύονα, ὅστις αἰτήσας συγγνώμην ἐξέρχεται. Μετὰ πέντε δὲ λεπτὰ ἐπανέρχεται σχεδὸν ἔνδακρυς καὶ εἰς τὴν χεῖρα ἔχων κηλῖδας αἵματος.

Ὅλοι συνωστίζονται περὶ αὐτόν, αἱ κυρίαι λιποθυμοῦσι.

— Τί εἶνε;... Τί εἶνε;

— Ὤ! λέγει ὁ Ν... Τί φοβερὸν δυστύχημα! Ἀκριβῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν μου ἕνας δυστυχὴς ἐργάτης, πατὴρ οἰκογενείας, κατεπλακώθη ἀπὸ ἓν ἁμάξι!.. Ὁ ταλαίπωρος!... Τὰ καϋμένα τὰ παιδιά του!

Καὶ δάκρυα ἐξέρευγον τῶν ὀφθαλμῶν του... Ἡ συγκίνησις ἦτο γενική.

— Ὄχι, λέγει αἴφνης ὁ φιλάργυρος, δὲν θέλω νὰ λεχθῇ ἀπὸ κανένα ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη ἑορτὴ ἐτελείωσε θλιβερῶς... Ἐλᾶτε, κύριοι... ὀλίγην γενναιότητα ἕκαστος!

Καὶ λαμβάνων πινάκιον ἐκ τῆς τραπέζης, κενόνει ἐντὸς αὐτοῦ τὸ θυλάκιόν του. Ἔπειτα παρουσιάζει αὐτὸ κατὰ σειρὰν εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας του, οἵτινες φιλοτιμοῦνται τίς νὰ δώσῃ περισσότερα. Καὶ συνήχθησαν οὕτω ὑπὲρ τὰ 1500 φράγκα ὑπὲρ τοῦ ἀτυχοῦς ἐργάτου.

Τοῦτο διεσκέδασε τὴν θλῖψιν καὶ ἡ ἑσπερὶς ἐξηκολούθησεν ἐν μεγάλῃ εὐθυμίᾳ.

Τί δὲ ἔμαθον τὴν ἐπιοῦσαν οἱ τόσον γενναιοφρόνως δώσαντες τὴν συνδρομὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ παθόντος ἐργάτου; Ὅτι ὅλον ἐκεῖνο τὸ θλιβερὸν γεγονὸς δὲν ἦτο ἢ βδελυρὰ κωμῳδία, τὴν ὁποίαν τοῖς εἶχε προσχεδιάσει ὁ ξενίσας αὐτούς. Ὁ δὲ κ. Ν... ἀφοῦ οὕτως ἔκαμε τὸ χρέος του πρὸς τοὺς φίλους του, ἐπανέλαβε τὰς προτέρας ἕξεις του.

Ὁ Bautru εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Escurial, μίαν τῶν πλουσιωτάτων τῆς Ἱσπανίας. Διευθύνετο δὲ ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ὑπὸ μοναχῶν εἰς ἄκρον ἀμαθῶν, ὅπερ καὶ παρετήρησεν ὁ Bautru. Αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ Bautru ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα Φίλιππον Δ'.

— Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Bautru πρὸς τὸν βασιλέα, ἐὰν ἤμην βασιλεὺς τῆς Ἱσπανίας, ἤθελα ἀναθέσει τὴν διεύθυνσιν τῶν οἰκονομικῶν μου εἰς ἕνα τῶν μοναχῶν τοῦ Escurial.

— Καὶ διατί θὰ ἐκάμνετε τοῦτο;

— Διότι, μεγαλειότατε, οἱ μοναχοὶ οὗτοι εἶνε οἱ τιμιώτατοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου: δὲν ἐγγίζουν ποσῶς τὴν παρακαταθήκην, ἥτις ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτούς.

Εἷς Ἀναγνώστης

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Συνήθως ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν δωματίων, ἐν οἷς κεῖται ἀσθενής, ἕνεκα τῆς μὴ ἀνανεώσεως τοῦ ἀέρος εἶνε βαρεῖα καὶ μεμολυσμένη, δυσάρεστος εἴς τε τὸν ἀσθενῆ καὶ τοὺς περιέποντας αὐτόν. Εἰς καθαρισμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας τοιούτων δωματίων, μέσον ἁπλούστατον ἅμα καὶ δραστικὸν εἶνε ἡ ὑγρὰ πίσσα. Διὰ ταύτης ἀλείφομεν τοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους πηλίνης στάμνου, ἣν ἐπὶ ὑποστάτου τοποθετοῦμεν εἰς ἱκανὸν ὕψος ἐντὸς τοῦ δωματίου. Ἡ ἐκ τῆς πίσσης ἐκπεμπομένη ὀσμή, καίτοι οὐχὶ εὐάρεστος, δὲν ἐνοχλεῖ τοὺς ἀσθενεῖς, οἵτινες εὐκολώτατα ἀνέχονται αὐτήν. Οἱ πάσχοντες μάλιστα ἐκ νοσήματος τοῦ στήθους θὰ αἰσθανθοῦν οὐ μικρὰν ἀνακούφισιν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ μέσου τούτου.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑ «ΣΜΟΝΟΙΑΣ».